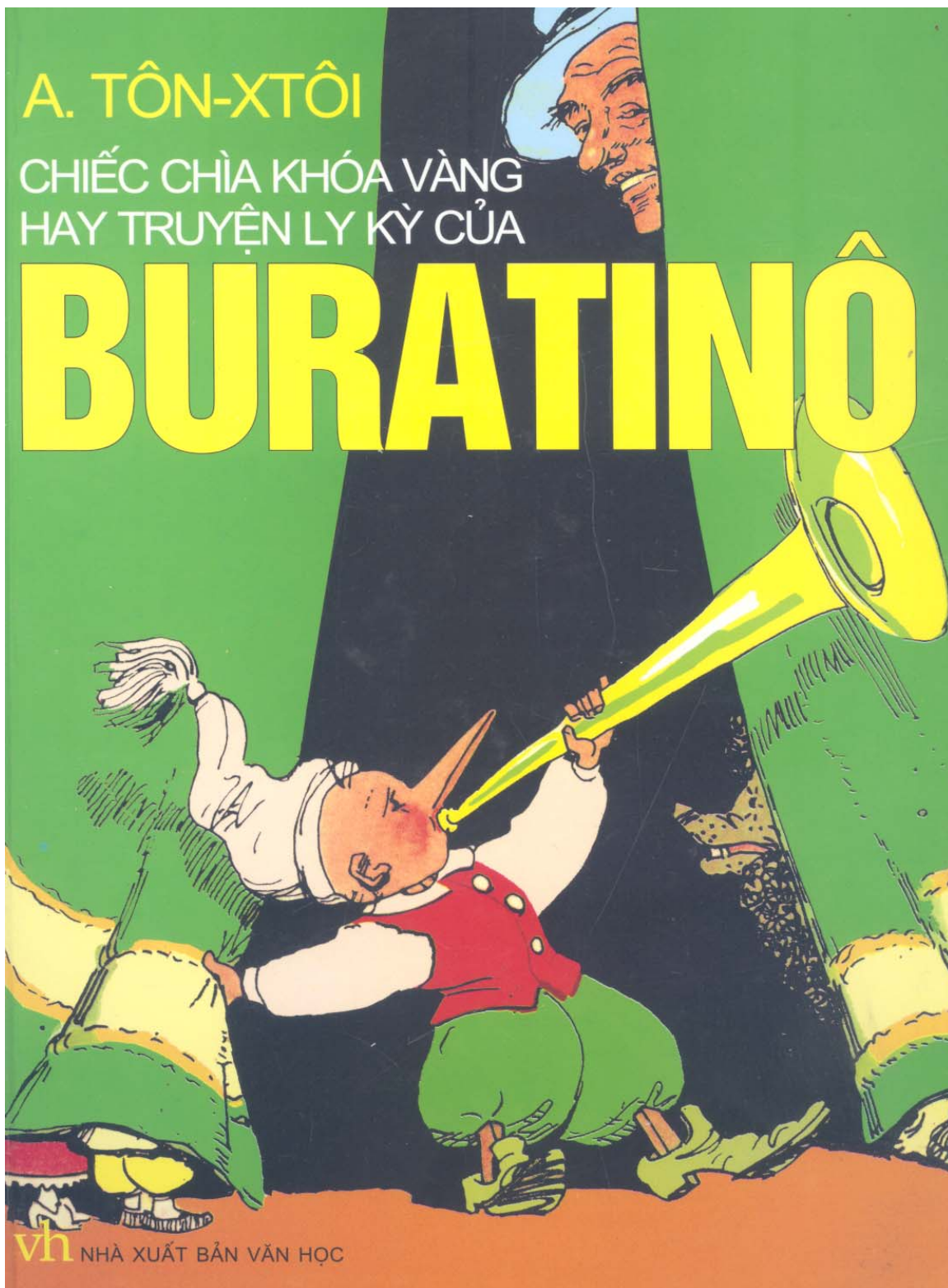

A. TÔN-XTÔI

CHIẾC CHÌA KHÓA VÀNG
HAY TRUYỆN LY KỲ CỦA

BURATINÔ

vh NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC

A. TÔN-XTÔI

CHIẾC CHÌA KHÓA VÀNG
HAY TRUYỆN LY KỲ CỦA

BURATINÔ

HỌA SĨ: A. CA-NẾP-XKI

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HỌC
HÀ NỘI - 2005

CHIẾC CHÌA KHÓA VÀNG
HAY TRUYỆN LY KỲ CỦA

BURATINÔ

Chịu trách nhiệm xuất bản:

NGUYỄN VĂN LƯU

Biên tập:

BAN BIÊN TẬP

Bìa:

THEO NGUYỄN BẢN

Trình bày và chế bản:

DONG A DESIGN

In 700 cuốn, khổ 19x27cm tại Công ty in Việt Hưng (Chi nhánh Hà Nội)

Giấy phép xuất bản số: 29/838-XB-QLXB/285-VHGD

In xong và nộp lưu chiểu Quý II năm 2005

*Thân tặng
Lút-mi-la I-li-ni-sna Tôn-xtai-a*

LỜI NÓI DẦU

Ngày xưa, cách đây lâu, lâu lắm, hồi tôi còn bé tí, tôi được đọc một quyển sách tên là “Pi-nốc-ki-ô, hay truyện phiêu lưu của chú búp bê gỗ”. (Trong tiếng Ý- bé gỗ gọi là Bu-ra-ti-nô)

Tôi thường hay kể truyện phiêu lưu hấp dẫn của Bu-ra-ti-nô cho các bạn nhỏ của tôi nghe. Nhưng sách thì mất rồi, nên mỗi lần, tôi lại kể khác đi, lại bịa đặt thêm những mẩu chuyện phiêu lưu không có trong sách.

Bây giờ, sau bao năm trời đằng đẵng, tôi nhớ lại người bạn cũ Bu-ra-ti-nô, để rồi tôi kể cho các cháu nghe câu chuyện lạ lùng về chú bé gỗ ấy.

A-Jéch-xây Tôn-xtôi

*Bác thợ mộc Giu-dép-pơ nhặt được
một thanh củi biết nói tiếng người*

Ngày xưa, ngày xưa, ở một thành phố nhỏ trên bờ Địa Trung Hải, có bác thợ mộc Giu-dép-pơ, tuổi đã già; người ta gọi bác là bác Mũi Xanh.

Một hôm, đi đường, bác nhặt được một thanh củi, một thanh củi thường thôi, vẫn dùng để đốt lò sưởi những ngày đông tháng giá.

Bác nghĩ thầm: "Hừ, mang về may ra lại được việc... Chẳng hạn, có thể đóng cái chân bàn..."

Bác Giu-dép-pơ đeo đôi mục kính buộc xoắn một sợi dây lên mắt - đôi mục kính cũng già nua tuổi tác lắm rồi. Bác cầm thanh củi lật đi lật lại, rồi lấy rìu đeo cho vuông.

Nhưng vừa động đến thì bác nghe thấy một tiếng kêu rất nhỏ nhẹ:

- Ái ! Ái ! Xin bác nhẹ tay cho!

Bác Giu-dép-pơ kéo đôi kính ra tận đầu mũi rồi nhìn khắp phòng mọt - chẳng có ai cả...

Nhìn xuống gầm bàn - chẳng có ai...

Nhìn vào bồ vỏ bào - chẳng có ai...

Nhô đầu ra ngoài nhìn - chẳng có ai...

Bác nghĩ bụng: “Có lẽ mình nằm mê chắc! Có quái ai đâu mà kêu!”.

Bác lại cầm lấy cái riu, vừa bỏ xuống thanh củi thì lại nghe thấy tiếng rền rĩ khe khe:

- Trời ơi! Đau quá! Tôi đã bảo bác rồi mà!

Lần này, bác Giu-dép-pơ mới hoảng lên thực sự. Bác phát nóng, phát sốt lên, hơi nóng bốc nhòa cả cặp mắt kính... Bác xem xét cẩn thận mọi xó trong buồng, chui cả vào tận lò sưởi mà nhìn. Bác vẹo cổ nhìn rõ lâu vào lòng ống khói xem có ai không.

- Không, chẳng có ai hết.

Bác đành bụng bảo dạ: “Hay là tại mình uống cái gì nặng quá, nên tai nó ù lên chẳng”.

Không phải, hôm nay bác chẳng uống gì khác mọi ngày cả. Bác hơi yên tâm, bác cầm lấy cái bào. Bác lấy búa gõ mấy cái vào lưỡi bào cho vừa khớp rồi đặt thanh củi lên bàn. Nhưng bào vừa đặt lên thanh củi thì bác lại nghe thấy một tiếng kêu thất vọng khe khe:

- Ái! Ái! Ái! Bác ơi, bác đừng đâm cháu thế nữa, bác ơi!

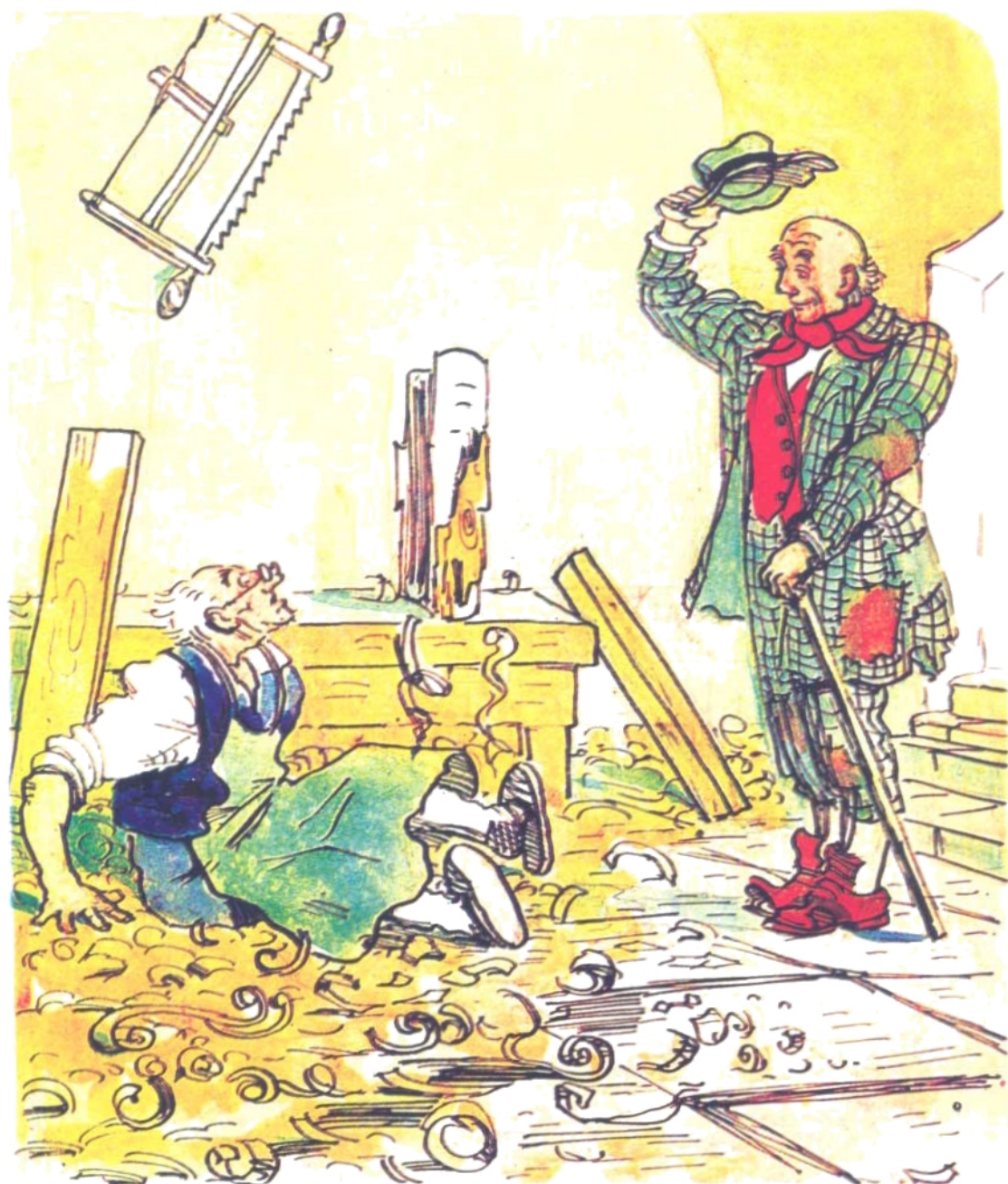
Bác Giu-dép-pơ vớt bào xuống đất, lùi, lùi mãi rồi ngã bệt xuống: bác đã đoán đúng, cái tiếng ấy ở thanh củi phát ra.

Bác Giu-dép-pơ cho bác Các-lô thanh củi

biết nói

Vừa lúc ấy, bác Các-lô là người bạn già của bác Giu-dép-pơ bước vào nhà. Bác Các-lô vốn là một tay chơi đàn đại phong cầm.

Ngày trước, bác Các-lô đầu đội cái mũ rộng vành, lang thang tỉnh

này sang tỉnh khác với một cái đàn phong cầm tuyệt đẹp để kiếm ăn bằng tiếng đàn, câu ca.

Bây giờ bác đã già lại yếu, đàn thì gãy đã từ lâu rồi.

Bác vừa bước vào vừa nói:

- Ấy, chào bác Giu-dép-pơ, bác làm gì mà bò lê bò càng thế?

Bác Giu-dép-pơ vừa đáp vừa lăm lét nhìn thanh củi:

- Bác ạ, mất cái đing ốc nhỏ rồi, rơi chỗ quái nào chẳng biết nữa! Còn bác dạo này ra sao?

Bác Các-lô trả lời:

- Khổ lắm bác ạ. Đã nghĩ nát óc mà chẳng biết sống cách nào. Bác xem có cách gì giúp tôi hay mách hộ ý kiến...

Bác Giu-dép-pơ nghĩ thầm: “Minh phải tống quách cái thanh củi đáng nguyên rủa này đi mới được”, rồi vui vẻ bảo bạn:

- Khó gì! Khó gì! Đấy, bác cứ nhìn thanh củi trên bàn mà xem, đẹp tuyệt! Bác Các-lô ạ, bác lấy mang về xem...

Bác Các-lô buồn bã đáp:

- Được. Nhưng để làm gì? Cái xá nhà tôi, đến lò sưởi cũng không có mà đốt củi.

- Không phải nói bông đâu, bác về lấy con dao nhọn, gọt một con búp bê, rồi dạy nó nói mấy câu ba lơ, dạy nó hát, nó múa. Thế rồi bác đem nó ra phố làm trò, thế là bác có cơm ăn, rượu uống.

Lúc ấy, bỗng nghe thấy một tiếng reo vui vẻ, từ phía thanh gỗ ở trên bàn:

- Phải đấy! Ý kiến của bác Mũi Xanh hay quá! Hoan hô!

Bác Giu-dép-pơ sợ run lấy bẫy, còn bác Các-lô chỉ hơi ngạc nhiên, đưa mắt nhìn xung quanh. Tiếng nói ấy ở đâu? Rồi bác bảo bác Giu-dép-pơ:

- Được, tôi nghe bác. Bác đưa thanh củi tôi xem thử.

Bác Giu-dép-pơ cầm thanh củi, giúi vội vào tay ông bạn.

Không biết vì bác nhỡ tay, hay vì thanh củi tự nó nhảy lên một cái, mà nó cộc đánh chát vào đầu bác Các-lô. Bác cúi tiết:

- Cho cái kiểu ấy à?

- Xin lỗi bác, không phải tôi định va vào đầu bác đâu.

- Thế ra tự tôi làm cộc chắt!

- Không, không phải thế... chắc là tại thanh củi nó đập bác đấy.

- Láo, chính bác đập vào đầu tôi.

- Chẳng phải tôi...

- Xưa nay tôi vẫn biết bác là người nát rượu. Nay lại biết thêm bác là kẻ nói dối nữa.

Bác Giu-dép-pơ giận quá thét lên:

- A, anh này muốn gây sự hả? Có giỏi thì lại đây!

- Lại đây, tao vặn mũi mày!

Thế là hai bác cẩu tiết, nhảy xổ vào đánh nhau. Bác Các-lô túm lấy mũi bác Giu-dép-pơ, còn bác Giu-dép-pơ thì lăm lăm lấy móng tay đã bạc của bác Các-lô.

Hai bác cứ thế thụi nhau ra trò. Một giọng nói xúc xiểm the thé phát lên từ thanh củi:

- Cứ đánh nhau đi! Đánh nhau nữa đi!

Được một lúc, hai ông bạn già mệt lử.

Bác Giu-dép-pơ bảo:

-Thôi, dàn hòa nhé!

- Được, dàn hòa!

Hai người ôm hôn nhau. Bác Các-lô cầm thanh củi mang về nhà.

*Bác Các-lô gọt được một con búp bê gỗ
đặt tên là Bu-ra-ti-nô*

Bác Các-lô ở dưới gầm cầu thang; cái xó nhà tồi tàn này chỉ có một cái lò sưởi, đối diện với cửa.

Nhưng cái lò sưởi xinh đẹp ấy, với ngọn lửa bốc cháy và cái chảo nghi ngút khói trên ống lửa nào có phải là của thật đâu. Chỉ toàn là những thứ vẽ trên một tấm vải cũ treo sát vào tường.

Bác Các-lô bước vào nhà, ngồi phịch xuống cái ghế độc nhất trong buồng, bên một cái bàn què chân. Bác lật đi lật lại thanh củi theo mọi chiều, rồi lấy dao bắt đầu gọt con búp bê.

Bác nghĩ bụng: “Biết đặt tên nó là gì? Hay gọi là Bu-ra-ti-nô? Đặt cái tên ấy hẳn mình sẽ gặp may. Mình quen một gia đình, cả nhà tên là Bu-ra-ti-nô: Nào Bu-ra-ti-nô bố, Bu-ra-ti-nô mẹ, Bu-ra-ti-nô con... Họ sống vui vẻ, chả phải lo nghĩ gì”.

Thoạt tiên, bác khắc mớ tóc, cái trán, rồi hai con mắt...

Bỗng nhiên hai con mắt mở giương ra, trừng trừng nhìn bác...

Bác Các-lô chả tỏ vẻ gì sợ hãi cả, bác dịu dàng hỏi:

- Hai con mắt gỗ kia, sao nhìn ta chăm chăm thế?

Con búp bê chẳng nói chẳng rằng. Chắc là tại chưa có miệng đây.

Bác Các-lô khắc đến đôi má, rồi cái mũi, một cái mũi bé nhỏ như cái mũi thường...

Nhưng bỗng nhiên, cái mũi ấy cứ dài ra, dài mãi ra, đầu mũi thì nhọn hoắt. Bác không nhìn được phải kêu lên:

- Không được, sao dài quá thế...

Bác muốn cắt đi cái đầu mũi, nhưng cái mũi co rúm lại, tránh bàn tay của bác. Mũi cứ giữ nguyên hình, vừa dài vừa nhọn đầy vẻ hiếu kỳ.

Bác Các-lô khắc đến cái miệng. Hai cái môi vừa thành hình, miệng đã mở to tướng:

- Hì hì hì! Hà hà hà!

Rồi một cái lưỡi đỏ, dài và nhọn, có vẻ láu lỉnh, thè luôn ra ngoài.

Bác Các-lô không chú ý đến những điệu bộ ấy nữa. Cứ thế, bác bào, bác đục, khoét. Bác gọt cho con búp bê cái cằm, cái cổ, hai vai, cái mình, hai cánh tay...

Nhưng vừa gọt xong ngón tay út thì Bu-ra-ti-nô đã giơ hai nắm tay cứ thế đâm vào cái trán hói của bác Các-lô, cấu véo, cù bác. Bác ôn tồn bảo:

- Này, tao chưa gọt xong mà mày đã nghịch ngợm quá thế... Thế rồi ra mày còn nghịch đến đâu hả con?

Bác nghiêm nghị nhìn Bu-ra-ti-nô. Bu-ra-ti-nô cũng tròn xoe hai mắt như mắt con chuột nhất, nhìn lại bác Các-lô.

Bác Các-lô lấy một miếng gỗ đẽo hai ống chân rỗng dài và hai bàn chân rất to. Xong đầu đây bác đặt thẳng bé xuống đất cho nó tập đi.

Bu-ra-ti-nô chập chững một lúc, bước một bước, hai bước, rồi đi ra phía cửa, bước qua ngưỡng cửa và... chạy một mạch ra ngoài đường. Bác Các-lô lo lắng liền chạy theo:

- Này, thằng ranh có về ngay không ?

Ai ngờ Bu-ra-ti-nô chạy nhanh như con thỏ, đôi giày gỗ cứ gõ “cách, cách” liên hồi trên mặt đường. Bác Các-lô kêu to:

- Bắt lấy nó ! Bắt lấy nó !

Khách qua đường chỉ trở Bu-ra-ti-nô chạy trốn, phá lên cười. Một viên sen đầm khá lớn, râu mép cong vút, đầu đội mũ ba sừng, đứng ngay ở giữa ngã tư đường.

Thấy chú bé gỗ chạy, lão ta liền xoạc hai cẳng ra, chắn ngang cả phố. Bu-ra-ti-nô định chui qua thì lão ta đã tóm lấy mũi nó cứ thế giữ chặt cho đến khi bác Các-lô chạy đến nơi. Bác thở hắt hà hắt hắt bảo:

- Rồi mà xem, rồi mà biết tay tao!

Nói rồi bác định nhét Bu-ra-ti-nô vào túi áo...

Chẳng mấy khi được một ngày đẹp trời như hôm nay, lại trước mặt mọi người, đời nào Bu-ra-ti-nô chịu chui vào túi áo, đầu thì lộn xuống, chân chống ngược ra ngoài. Nó liền quay gót lại, ngã xuống mặt đường giả vờ chết...

Viên sen đầm thấy vậy bảo:

- Ái chà ! Có chuyện rồi đây !

Khách qua đường xúm đông xung quanh. Họ thấy Bu-ra-ti-nô nằm sòng soài dưới đất thì lắc đầu. Có người nói:

- Tội nghiệp thằng bé, chắc là nó đói quá...

Người khác lại bảo:

- Bác Các-lô đánh chết nó rồi. Cái lão chơi đàn ấy làm ra vẻ ta đây phúc hậu, nhưng thật ra ác bỏ mẹ, tàn nhẫn lắm...

Thế là viên sen đâm râu xôm túm lấy áo bác Các-lô, dẫn bác về sở Sen đầm. Bác Các-lô cứ lê chân trên đường mà rên rĩ.

- Trời ơi... tôi đẹo với đực cái thẳng nhãi này chỉ tổ mang khổ vào thân.

Lúc thấy không còn ai ở ngoài phố nữa, Bu-ra-ti-nô mới ngóc cái mũi dậy, nhìn xung quanh và chạy tót về nhà, vừa chạy vừa nhảy...

Bác Dế mèn khuyên nhủ Bu-ra-ti-nô

Khi Bu-ra-ti-nô về đến nhà, nó nhảy xuống đất, cạnh chân ghé.

Nó nghĩ thầm: “Minh biết giờ trò chơi gì bây giờ nhỉ?”.

Chúng ta chớ quên rằng Bu-ra-ti-nô mới sống được có một ngày. Nó còn dại dột lắm, chẳng biết tí gì, chẳng biết một tí gì hết.

Bỗng nó nghe thấy tiếng kêu: “Cơ ri ! Cơ ri ! Cơ ri!”

Bu-ra-ti-nô quay đầu lại nhìn khắp gian nhà:

- Ủa ! Ai thế nhỉ?

- Ta đây! Cơ ri! Cơ ri!

Bu-ra-ti-nô thấy một con vật giống như con gián, nhưng đầu lại như đầu châu chấu. Con vật đậu trên tường, bên trên cái lò sưởi, miệng khe khẽ kêu cơ ri, cơ ri. Hai mắt nó lồi ra, long lanh màu ngũ sắc, như màu thủy tinh. Râu nó vẫy vẫy. Bu-ra-ti-nô hỏi:

- Ủa, anh là ai ?

- Ta là Dế mèn. Ta ở nhà này đã trên một trăm năm nay.

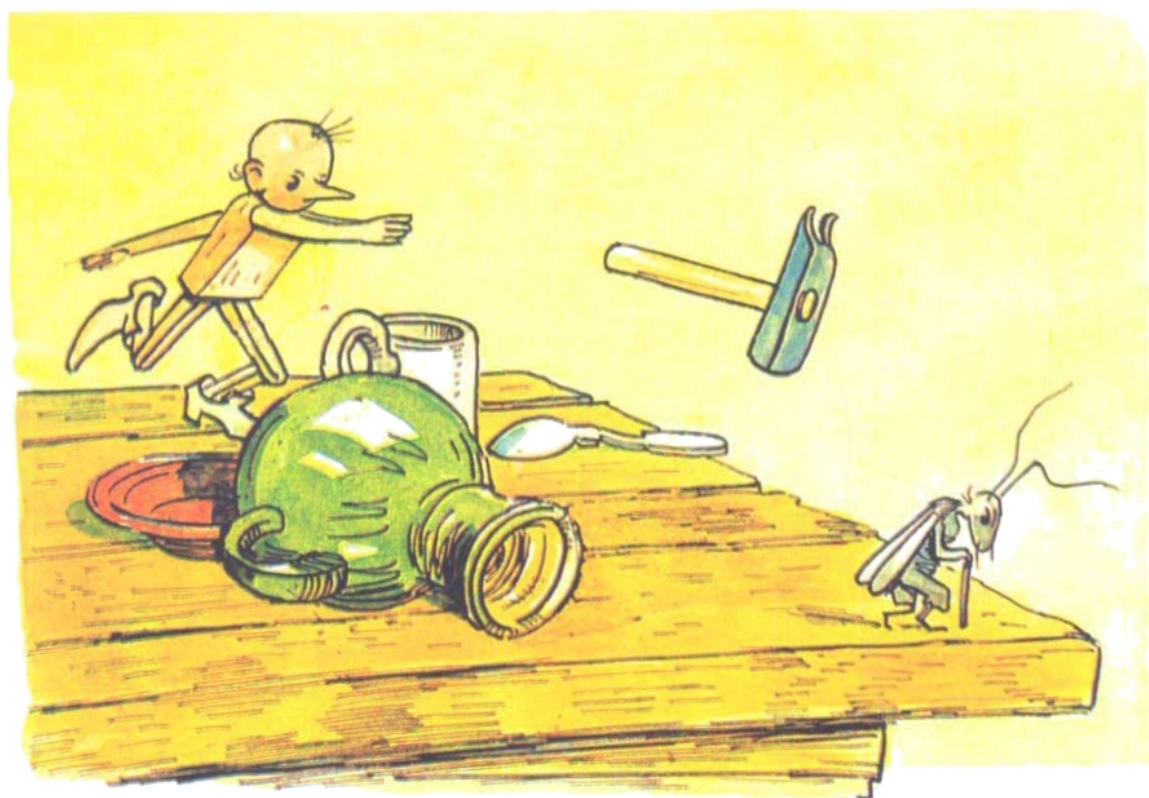
Bu-ra-ti-nô thét:

- Tôi là chủ cái nhà này! Cút đi !

- Được, ta sẽ đi, tuy rằng ta phải đau lòng từ biệt căn nhà ta đã sống một thế kỷ nay. Nhưng, trước khi ta đi, ta khuyên nhủ mi một điều.

- Tôi không cần nghe lời khuyên của một lão dế mèn lắm cảm.

- Bu-ra-ti-nô ạ, mi chớ giờ trò nghịch ngợm, mi phải nghe lời bác

Các-lô. Mi không được vô cớ ra khỏi nhà; ngay từ ngày mai, mi phải đi học. Đây, ta khuyên mi điều ấy. Nếu không, mi sẽ gặp nhiều chuyện nguy hiểm. Những cuộc mạo hiểm ghê gớm đang chờ mi. Cuộc đời mi không đáng giá một đồng trinh mé.

- Tại sao vậy?

- Rồi mi sẽ biết.

- Cái lão đế mèn lụ khụ đến hay! Tôi thích những cuộc mạo hiểm nhất trần đời! Mai, sớm tinh mơ, tôi sẽ trốn ra khỏi nhà, tôi sẽ leo lên cây, phá tổ chim, tôi trêu ghẹo bọn nhóc ngoài phố, tôi sẽ kéo đuôi chó, đuôi mèo... tôi sẽ làm đủ mọi trò.

- Bu-ra-ti-nô, ta thương hại mi, phải, ta thương hại mi, mi sẽ tha hồ mà khóc.

- Sao lại khóc ?

- Bởi vì cái đầu gỗ của mi thật là ngu ngốc.

Nghe vậy, Bu-ra-ti-nô nhảy lên ghé, rồi từ ghé nhảy lên bàn. Nó vớ lấy cái búa, nhằm đầu bác Dế mèn mà ném.

Bác Dế mèn khôn ngoan thở dài, vẫy vẫy râu, rồi lần ra phía sau lò sưởi, biến mất. Bác từ giã căn nhà, không bao giờ quay trở lại nữa.

Bu-ra-ti-nô suýt chết vì đại đột.

*Cha Các-lô may cho nó bộ quần áo bằng giấy màu
và mua cho nó quyển sách vỡ lòng*

Sau khi xảy ra chuyện không hay với bác Dế mèn, Bu-ra-ti-nô thấy ở trong buồng buồn quá. Ngày hôm ấy, nó thấy dài đằng đẵng, mãi không tối. Dạ dày thằng bé cũng thấy xốn xang.

Bu-ra-ti-nô nhắm nghiền mắt lại và bỗng thấy một con gà quay nằm gọn thon lỏn trong một cái đĩa.

Tức khắc nó mở choàng mắt ra, gà và đĩa biến đâu mất.

Bu-ra-ti-nô lại nhắm mắt, nó lại trông thấy cái đĩa; lần này nó thấy nửa đĩa đây ấp bánh, nửa đĩa đây mút quả thơm ngon.

Nó lại mở mắt: chẳng thấy đĩa với bánh cùng mút đâu cả.

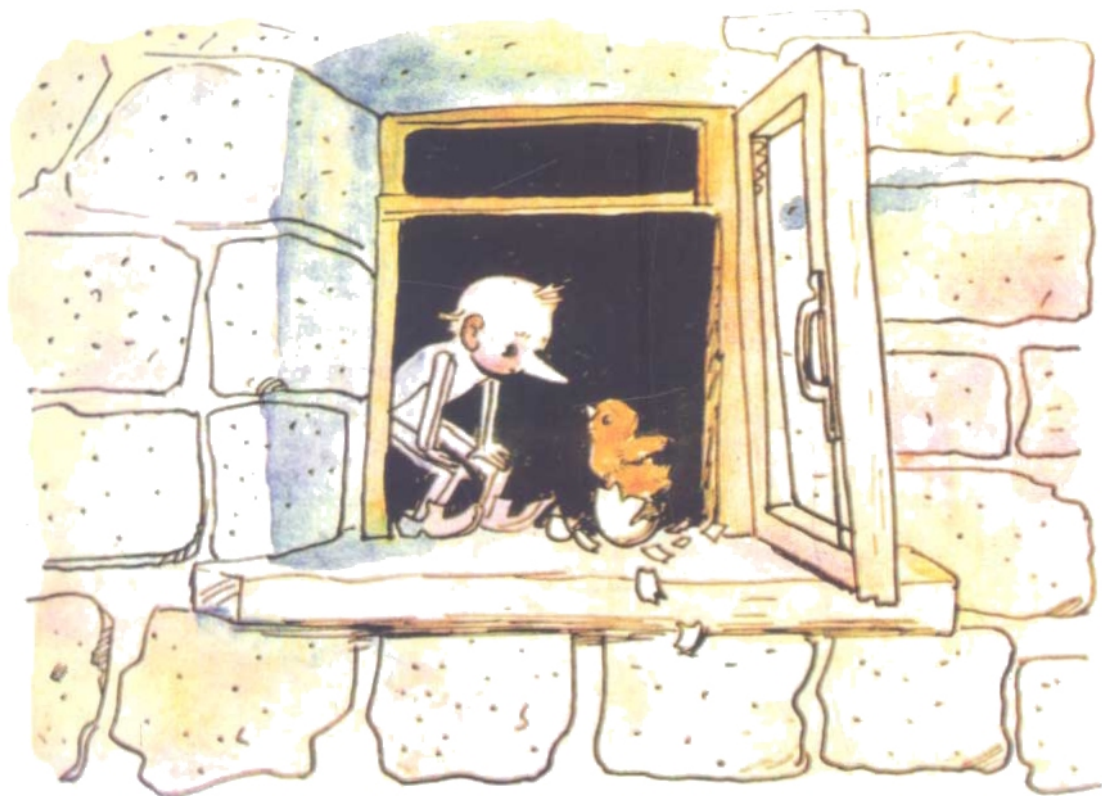
Bấy giờ nó mới biết là mắt nó hoa vì bụng đói cồn cào.

Nó liền nhảy ra phía lò sưởi, thọc mũi vào cái chảo đang sôi trên ngọn lửa. Nhưng mũi nó chọc thủng cả chảo vì lò lửa, khói với chảo chỉ là những hình mà bác Các-lô vẽ trên một tấm vải cũ.

Bu-ra-ti-nô rút mũi ra, nhìn qua lỗ hồng. Đằng sau tấm vải, trong tường hình như có một cái cửa con, nhưng mạng nhện che kín không trông thấy gì hết.

Bu-ra-ti-nô đi sục sạo hết các xó, mong kiếm được mẩu bánh hay cái xương gà nào mèo nhá thừa còn sót.

Nhưng chao ôi! Nhà bác Các-lô chả còn tí gì dành cho bữa cơm tối.

Bông Bu-ra-ti-nô thấy một quả trứng gà trong vỏ bào. Nó vớ lấy đặt trên lê cửa sổ rồi lấy mũi gõ vào vỏ trứng kêu: tốc, tốc, tốc. Vỏ trứng vỡ tan. Một tiếng kêu trong trứng bật ra:

- Cám ơn chú bé gỗ nhé!

Một chú gà con nhảy tót ra, mắt long lanh, đuôi chỉ có một dùm lông tơ.

- Thôi chào chú nhé. Mẹ tớ chờ tớ ngoài sân lâu lắm rồi.

Chú gà vụt qua cửa sổ, bay mất.

- Ôi trời ơi, ôi trời ơi ! Đói quá đi mất!...

Trời bắt đầu tối. Căn buồng tối sẫm lại.

Bu-ra-ti-nô ngồi bệt xuống cạnh đống lửa vẽ trên tường, kiến bò bụng vì đói quá.

Chú bé trông thấy một cái đầu con gì to tướng từ dưới đất chui lên phía dưới cầu thang. Một con vật màu tro xám, chân ngắn cùn cùn,

trườn lên, đánh hơi rồi thò hẳn ra.

Nó từ từ bò lại phía vỏ bào. Nó chui tọt vào bồ, đánh hơi, sục sạo, rồi ra vẻ tức giận lắm; nó bới vỏ bào kêu sột soạt. Chắc hẳn là nó tìm cái trứng Bu-ra-ti-nô vừa đập vỡ.

Nó chui ra khỏi bồ, tiến đến gần Bu-ra-ti-nô. Nó ngửi ngửi chú bé, mũi dუმ lại; mũi nó đã đen trùi trũi lại điếm mỗi bên bốn cái râu dài. Nhưng, chẳng đánh hơi thấy mùi gì ngon lành, nó liền bỏ đi, kéo lê thê cái đuôi ở đằng sau.

Trông thấy cái đuôi mà ngứa ngáy cả chân tay! Bu-ra-ti-nô chỉ muốn kéo lấy cái đuôi mà nghịch. Thế là Bu-ra-ti-nô chẳng ngần ngại gì mà không nghịch.

Con vật ấy là lão chuột già Su-sa-ra độc ác có tiếng.

Lão chuột hoảng quá, chạy đâm bổ về phía cầu thang, lúi theo cả chú bé gỗ. Lúc chuột biết là chính cái chú bé gỗ ấy trêu nó thì nó quay ngoắt lại, giận dữ nhảy xổ vào hòng cắn lấy cổ chú.

Bây giờ đến lượt Bu-ra-ti-nô sợ hết hồn. Chú ta buông vôi tay ra, nhảy tót lên ghế; gớm, cái đuôi sao nặng thế! Chuột già đuổi theo.

Bu-ra-ti-nô lại nhảy lên lè cửa sổ. Chuột vẫn đuổi gấp theo sau.

Bu-ra-ti-nô lấy hết sức nhảy một bước qua cái bàn. Chuột nhảy theo... Thế là nó tóm lấy cổ Bu-ra-ti-nô, vật chú ngã xuống, răng cạp chặt lấy cổ rồi nhảy xuống đất, lúi chú xềnh xệch xuống gầm cầu thang. Bu-ra-ti-nô chỉ kịp thét lên mấy tiếng:

- Cha ơi! Cha Các-lô ơi!

Một tiếng trả lời:

- Ta đây, con ơi!

Cửa mở toang, bác Các-lô bước vào. Bác tụt luôn chiếc giày đi ở chân, ném trúng con chuột.

Lão chuột Su-sa-ra buông bé gỗ ra, nghiền răng, lúi mất. Bác Các-lô đỡ Bu-ra-ti-nô dậy, miệng lầm bầm nói:

- Thấy chưa, con dại dột quá!

Bác coi kỹ thằng bé xem nó có bị thương không. Bác đặt nó ngồi trong lòng, móc túi lấy ra một củ hành rồi bóc vỏ:

- Này con, ăn đi.

Bu-ra-ti-nô ngoạm lấy củ hành, nhai rau rầu. Rồi nó giụi đầu vào cái má ram ráp của bác Các-lô nói:

- Cha ạ, từ nay con sẽ ngoan, hết sức ngoan... Bác Dế mèn khuyên con nên đi học.

- Thế à ? Thế thì hay lắm con ạ.

- Nhưng cha này, con trần trụi, áo quần chẳng có, lại toàn bằng gỗ, trẻ con ở trường nó chế con mất thôi!

Bác Các-lô gãi gãi cái cằm lỏm chỏm râu, bảo nó:

- Con nói phải đấy.

Bác châm đèn, lấy kéo, lấy hồ và mấy mảnh giấy màu. Bác cắt và dán một cái áo màu hạt dẻ nhỏ xíu và cái quần đùi màu xanh tươi. Bác lấy miếng da ở giày cũ khâu một đôi giày cho Bu-ra-ti-nô. Rồi lại cắt chiếc bút tất cũ làm một cái mũ có núp.

Bác mặc quần áo cho Bu-ra-ti-nô, bảo nó:

- Đấy, quần áo đủ cả rồi nhé. Phải cho ngoan đấy.

Bu-ra-ti-nô thưa:

- Cha ạ, thế không có sách vở lòng thì đi học làm sao được?

- À, à... con nói phải đấy.

Bác Các-lô gãi gãi đầu. Bác lấy cái áo cũ độc nhất của bác, vắt lên vai, rồi ra phố.

Một lát sau, bác trở về, tay cầm một quyển sách vở lòng, nhưng áo không còn nữa. Sách in chữ to tướng, có nhiều tranh ảnh rất vui. Bác bảo Bu-ra-ti-nô:

- Đây, sách vở lòng của con đây. Học cho ngoan, con nhé.

- Thế áo của cha đâu?

- Áo ấy à? Cha bán rồi... Nhưng không sao, cha không mặc áo cũng được... Cốt là con được sung sướng.

Bu-ra-ti-nô giụi mũi vào hai bàn tay bác, nó nói:

- Con đi học rồi ngày sau lớn lên, con mua đên cha một nghìn cái áo mới rờ đẹp...

Thế là cái buổi tối đầu tiên ra đời, Bu-ra-ti-nô mong muốn sống ngoan ngoãn, theo lời khuyên của bác Dế mèn.

*Bu-ra-ti-nô bán quyển sách vở lòng
để mua một cái vé xem múa rối*

Sáng sớm hôm sau, Bu-ra-ti-nô cho sách vào một cái túi con rồi chạy đi học.

Đọc đường, nó chẳng để mắt nhìn quà bánh bày trong các tủ hàng: nào bánh bích quy mật ong, nào bánh ngọt, cả những con gà bằng đường phèn cắm vào que nữa.

Nó cũng chẳng thiết nhìn bọn trẻ con thả diều...

Mèo vằn Ba-di-li-ô chạy ngang qua phố, nó cũng chẳng thèm tóm lấy đuôi mà kéo.

Càng đến gần trường, Bu-ra-ti-nô càng nghe rõ tiếng âm nhạc hình như từ phía bờ biển Địa Trung Hải vọng tới.

Tiếng sáo véo von: Pì! pì! pì!

Tiếng vi-ô-lông: là la lá la!

Chũm chọe: chập cheng, chập cheng !

Trống kêu: bung bung!

Đi đến trường thì phải rẽ tay phải. Tiếng âm nhạc thì ở phía tay trái. Không hiểu sao chân Bu-ra-ti-nô lại vấp phải gì đấy và cứ tiến về phía có tiếng âm nhạc.

- Pì, pì, pì !

- Chập cheng ! Lá la ! Chập cheng! Lá la...

- Bung bung !

Bu-ra-ti-nô nói to một mình:

- Trường chả biến đi đâu được mà sợ. Mình ra ngó qua, nghe kèn trống một lúc rồi chạy đến lớp cũng vừa.

Thế rồi ba chân bốn cẳng, nó chạy ra phía bờ biển. Nó thấy một gánh

hát rong căng rạp vải, cờ xanh đỏ bay phấp phới theo gió biển.

Bốn nhạc sĩ vừa chơi đàn vừa rún rẩy trên một cái bục.

Bên dưới, một người đàn bà to béo tươi cười ngồi bán vé.

Trước cửa rạp, vô số người tụ tập: nào con trai, con gái, lính tráng, các bác bán nước quả, các chị vú em bé em bé, lính cứu hỏa, bác đưa thư. Tất cả đều ngược mắt đọc một tờ quảng cáo lớn:

Rạp múa rối chỉ diễn một buổi

Nhanh nhanh kéo hết!

Nhanh nhanh kéo hết!

Nhanh nhanh kéo hết!

Bu-ra-ti-nô kéo vạt áo một thằng bé:

- Cậu này, cậu có biết mấy xu một vé không?

Chú bé kia từ từ trả lời qua kẽ răng:

- Bốn xu, chú bé gõ ạ.

- Cậu ạ... thế này này... tớ quên mất ví ở nhà rồi... Cậu cho tớ vay bốn xu có được không?

Cậu bé kia huýt sáo khinh bỉ:

- Đồ ngốc!

Bu-ra-ti-nô khóc lóc van nài:

- Tớ thèm xem múa rối quá. Hay là tớ bán cho cậu cái áo đẹp này bốn xu nhé...

- Áo giấy mà bốn xu à? Thôi đi, tìm thằng ngốc khác mà bán.

- Thế cái mũ xinh xinh của tớ vậy...

- Mũ giấy này ấy à? Có để mà đi vớt nòng nọc... Thôi đi mà tìm thằng ngốc khác.

Bu-ra-ti-nô thèm xem quá, mũi nó lạnh toát lại.

- Đây cậu, hay cậu lấy quyển vở lòng này, bốn xu thôi...

- Có tranh không?

- Khối tranh đẹp, lại có cả chữ to tướng nữa.

Cậu bé kia cầm lấy sách, đành lòng đếm bốn xu đưa cho Bu-ra-ti-nô:

- Được, thế đưa sách đây.

Bu-ra-ti-nô chạy vội tới bà béo tươi cười, hét to:

- Bà ơi, bán cho cháu một cái vé xem múa rối, cho cháu hàng ghế đầu ấy.

Trong lúc trình diễn hài kịch bọn con rối nhận ra

Bu-ra-ti-nô

Bu-ra-ti-nô ngồi ở hàng ghế đầu. Nó hân hoan ngắm nghía cái màn buồng kín.

Trên màn, vẽ vô số những cảnh rất mê: những người bé tí đang nhảy múa; các cô bé đeo mặt nạ đen; những ông râu xồm đội mũ nhọn hoắt lóm đóm sao, trông đến gớm, một ông mặt trời giống như cái bánh, có đủ mắt mũi.

Ba tiếng chuông, màn cuốn lên.

Sân khấu bé tí xíu, hai bên có cây cắt bằng bìa. Một cái đèn treo trên cây giả làm mặt trăng, hai con thiên nga bằng bông mỏ vàng, bơi trên một tấm gương con phản chiếu ánh đèn.

Một người bé tí tẹo mặc áo khoác trắng, tay dài, tiến lên giữa vòm cây.

Mặt anh ta bôi phấn trắng, chẳng khác gì thuốc đánh răng¹.

Anh ta chào tất cả mọi người, giọng buồn bã:

- Chào quý vị. Tôi là Pi-e-rô... Chúng tôi xin trình diễn vở hài kịch “Cô bé tóc xanh” hay là “Ba mươi ba cái bóp tai”. Người ta sẽ đánh tôi, tát tôi, bóp tai tôi... Câu chuyện vui lắm ạ...

Một người khác nhảy từ phía sau cái cây khác bằng bìa ra. Anh chàng này mặc áo kẻ ô vuông như cái bàn cờ tướng vậy. Anh chàng chào mọi người:

- Chào quý vị. Còn tôi, tôi là Ác-lơ-canh!

Anh chàng quay lại phía Pi-e-rô, tát hai cái tát lên thân, phấn trên má Pi-e-rô bay lả tả.

- Màỵ khóc lóc cái gì, thẳng ranh kia?

1.Thuốc đánh răng bột

Pi-e-rô đáp:

- Tôi buồn lắm... tôi muốn lấy vợ.

- Thế sao mà không lấy?

- Người yêu bỏ tôi rồi.

- Khà, khà, khà - Ác-lơ-canh phá lên cười - Ra thế. Đồ ngốc!

Ác-lơ-canh cầm cái gậy, đánh Pi-e-rô:

- Người yêu mà tên là gì?

- Thế tôi nói thì ông không được đánh tôi nữa chứ?

- Không... Tao mới thử một tí thôi.

- Được, thế thì tôi nói: Cô ấy tên là Man-vi-na, hay là cô bé tóc xanh.

- Khà, Khà, Khà - Ác-lơ-canh cười rộ lên rồi lại đánh Pi-e-rô ba cái bốp tai - Thưa quý vị, quý vị nghe xem... Đời thuở nhà ai lại có cô bé tóc xanh bao giờ.

Ngay lúc ấy, anh chàng quay về phía người xem thì thấy ở hàng ghế đầu có một chú bé gồ, miệng rộng đến mang tai, mũi dài, đầu đội một cái mũ vải tí tẹo, có núm. Tức thì Ác-lơ-canh trở Bu-ra-ti-nô, reo lên:

- Trời ơi, anh bạn Bu-ra-ti-nô đây này.

Pi-e-rô hát hát hai ống tai áo, hét to:

- Bu-ra-ti-nô thật đây này!

Không biết bao nhiêu cô cậu múa rối từ phía sau các cây bằng bìa nhảy cả lên sân khấu: các cô gái đeo mặt nạ đen, các lão râu xồm gớm chết đội mũ nhọn hoắt, đàn chó xù, mắt bằng khay, những chú gù mũ hình quả dưa chuột.

Tất cả bọn múa rối chạy đến gần dây đèn phía ngoài sân khấu. Họ nhìn Bu-ra-ti-nô rồi la lên:

- Bu-ra-ti-nô thật! Bu-ra-ti-nô đây này. Về đây với chúng tớ đi. Về với chúng tớ, gớm, ông mãnh!

Bu-ra-ti-nô nhảy tót lên bục, rồi nhảy lên sân khấu.

Bọn múa rối túm lấy nó, ôm ghì lấy nó mà hôn hít, sờ mó. Rồi cả bọn đồng ca bài "Điệu múa chim":

Sáng sớm tinh mơ
Trên sân cỏ mượt
Chim múa chim ca
Mỏ chim la đà
Múa điệu Ca-ra-ba,

Hai chàng bọ dừa
Giơ chân gõ trống
Ếch thổi kèn đồng
Là lá la la
Mỏ chim la đà
Múa điệu Ba-ra-ba.

Chim múa chim ca
Vui sướng chan hòa.
Mỏ chim la đà
Điệu múa Ca-ra-ba!

Người xem, ai cũng rất cảm động. Một chị vú em rơi nước mắt. Một bác lính cứu hỏa nức nở khóc. Chỉ có bọn trẻ con ở cuối phòng là bực tức. Chúng giậm chân thành thành:

- Thôi đi, ôm hôn nhau mãi! Còn bé bỏng gì! Diễn tiếp đi!

Thấy ồn ồn, một người trông vẻ dữ tợn trong hậu trường nhô đầu ra xem. Trông lão chết khiếp đi được. Bộ râu xồm của lão đen, rậm, lại dài quét đất. Lão trợn tròn hai con mắt lồi. Răng lão to như răng cá sấu cứ đánh vào nhau cồng cộc. Tay lão cầm một cái roi có bảy dây da. Lão ta là chủ rạp múa rối, tiến sĩ khoa múa rối, tên là Ca-ra-ba Ba-ra-ba.

Lão nhìn Bu-ra-ti-nô, thét:

- À à! Ô ô! Mày phá rối buổi diễn kịch tuyệt vời của tao phải không?

Lão tóm lấy Bu-ra-ti-nô xách về kho chứa đồ, treo lên một cái đinh.

Rồi lão trở ra, tay giơ roi ra dọa nạt, bắt đoàn múa rối phải tiếp tục biểu diễn. Những diễn viên tí hon diễn qua quít cho xong buổi kịch. Màn buông xuống. Mọi người tản mạn ra về.

Lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba, tiến sĩ khoa múa rối, vào bếp ăn cơm.

Lão nhét râu vào túi cho đỡ vướng, ngồi trước lò sưởi. Trên ngọn lửa đang quay một con thỏ và hai con gà. Lão liếm đầu ngón tay, sờ vào món thịt có lẽ chưa chín. Trong lò thiếu củi. Lão đập tay ba cái... Ác-lơ-canh và Pi-e-rô chạy ra. Lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba bảo:

- Mang thừng nhãi Bu-ra-ti-nô ra đây cho tao. Nó bằng củi khô, nó lấm. Để tao đút nó vào lò nướng cho thịt chóng chín.

Ác-lơ-canh và Pi-e-rô vội quì xuống đất xin tha chết cho Bu-ra-ti-nô. Lão chủ gầm lên:

- Roi đầu bay!

Hai chú đành phải vào buồng kho tháo Bu-ra-ti-nô xuống, lôi nó xuống bếp, vừa đi vừa khóc.

*Ca-ra-ba Ba-ra-ba đã không đốt Bu-ra-ti-nô,
lại cho nó năm đồng tiền vàng và tha cho về nhà.*

Lúc hai chú múa rối đặt Bu-ra-ti-nô xuống đất, trước lò lửa, thì lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba đang bận thổi bếp. Bỗng mắt lão đỏ ngầu máu. Mũi lão, mặt lão nhăn nhúm lại ghê gớm. Chắc hẳn là một cục than hồng đã nhảy vào lỗ mũi. Lão vừa trợn tròn mắt vừa rên rĩ:

- Úi, úi... Hắt xì hơi!

Lão hắt hơi mạnh quá, tro than bay tứ tung cả lên trong lò lửa.

Cứ khi lên cơn là lão hắt hơi liên tù tì đến năm mười cái, có khi đến trăm cái. Cái cơn hắt hơi ấy làm lão ta yếu đi và thành hiền từ hơn. Pi-e-rô véo trộm Bu-ra-ti-nô một cái:

- Cậu thử lựa lúc lão ta ngừng hắt hơi mà nói xem sao.

- Hắt xì hơi! Hắt xì hơi!

Lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba há hốc mồm, hắt hơi âm ỉ, vừa lắc đầu vừa giậm chân. Mọi vật trong bếp rung chuyển cả! cửa kính, cốc tách kêu loảng xoảng, xoong chảo lắc la lắc lư trên tường.

Lựa đúng lúc giữa hai cái hắt hơi, Bu-ra-ti-nô lấy giọng thảm thiết kêu rên khe khẽ:

- Khổ thân tôi! Khốn khổ thân tôi! Chẳng ai thương tôi với...

Lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba hét:

- Câm ngay, đừng khóc nữa. Mà không để tao...Hắt xì hơi!

Bu-ra-ti-nô nức nở khóc:

- Xin chúc ngài...

- Cảm ơn! Mà còn cha mẹ không?...Hắt xì hơi!

- Thưa ngài, tôi không đời nào có mẹ...Tôi khổ quá.

Bu-ra-ti-nô lại kêu: giọng nó the thé khiến Ca-ra-ba Ba-ra-ba thấy như kim châm vào tai. Lão giậm hai chân:

- Đừng kêu la nữa, đã bảo mà! Hắt xì hơi!...Thế bố mày còn sống chứ?

- Thưa ngài, còn sống ạ...

- Bao giờ bố mày biết là mày đã giúp tao nướng chín con thỏ và hai con gà này, chắc là bố mày... Hắt xì hơi!

- Thế thì chắc hẳn là bố tôi sắp chết đói chết rét mất. Bố tôi đã già, chỉ trông vào một mình tôi. Xin ngài thương lấy tôi, tha cho tôi về.

Lão Ca-ra-ba Ba-ra-ba gầm lên:

- Đồ khỉ. Thương, thương cái gì? Phải nướng chín con thỏ với hai con gà này chứ. Nào, nhảy vào đồng lửa đi.

- Bẩm ngài, tôi không thể nhảy như thế được.

Ca-ra-ba Ba-ra-ba muốn cho Bu-ra-ti-nô khỏi khóc nhức tai, liền hỏi cho có chuyện:

- Sao lại thế?

- Bẩm ngài, một lần tôi đã thử thò mũi vào lò sưởi, hóa ra lại chọc được một lỗ thủng.

Ba-ra-ba ngạc nhiên:

- Thế thì lạ thật. Mũi mày mà chọc thủng được lò sưởi à?

- Bẩm, là vì lò sưởi và cái chảo chỉ là hình vẽ trên tấm vải.

- Hắt xì hơi!

Ba-ra-ba hắt hơi mạnh quá, Pi-e-rô bắn sang bên trái, Ác-lơ-canh bắn sang bên phải, còn Bu-ra-ti-nô thì quay tít như con quay.

- Thế mày thấy cái lò sưởi, lửa với cái chảo vẽ trên tấm vải ấy ở đâu?

- Ở buồng nhà bố tôi là Các-lô.

Ba-ra-ba chồm đứng dậy, vẫy vẫy hai tay, râu bay tứ tung.

- Các-lô à? Bố mày đấy à? Thế ra nhà Các-lô có giấu cái...

Nói đến đây, lão nhét cả hai nắm tay vào miệng để khỏi buột ra một điều gì bí mật lắm. Lão đứng thế một lúc, hai con mắt tròn xoe nhìn vào chầm chầm vào đồng lửa đang tắt dần. Sau cùng lão nói:

- Được rồi. Thôi tao đành ăn thịt con thỏ và hai con gà chưa thật chín vậy. Tao tha chết cho mày. Hơn nữa...

Lão thò tay dưới bộ râu, móc túi gi-lê lấy ra năm đồng tiền vàng, rồi chìa ra trước mặt Bu-ra-ti-nô:

- Đây... cho mày tiền đây này, mang về cho bố mày. Bảo tao gửi lời hỏi thăm nhé. Bảo bố mày chớ có chết đói, chết rét đấy. Nhất là chớ có dọn nhà ra khỏi cái buồng có treo tấm vải vẽ cái lò sưởi. Bây giờ thì đi ngủ đi, sớm mai chạy ngay về nhà.

Bu-ra-ti-nô đút năm đồng tiền vàng vào túi, lễ phép nói:

- Cảm ơn ngài, tôi giữ thì kỹ lắm, chẳng ai bằng.

Ác-lơ-canh và Pi-e-rô dẫn Bu-ra-ti-nô về buồng ngủ; bọn con rồi ôm chầm lấy nó hôn hít, sờ sờ mó mó. Bu-ra-ti-nô vừa thoát khỏi cái chết khủng khiếp, không hiểu tại sao. Bu-ra-ti-nô nói thầm với bọn con rồi:

- Chắc có bí mật gì đây.

*Trên đường về nhà,
Bu-ra-ti-nô gặp hai gã ăn xin:
mèo Ba-di-li-ô và cáo A-li-xa*

Sáng tinh mơ hôm sau, Bu-ra-ti-nô đếm lại số tiền. Bàn tay nó có bao nhiêu ngón thì có bấy nhiêu đồng tiền vàng: năm đồng.

Nó vừa chạy về nhà vừa nhảy nhót, bàn tay nắm chặt năm đồng tiền. Nó khe khẽ nói một mình:

- Mình sẽ mua một cái áo mới cho bố. Mình sẽ mua một đồng tương những bánh mật ong, những con gà bằng đường phèn.

Lúc rập múa rối cùng những lá cờ phên phật bay đã khuất, nó thấy hai gã ăn xin kéo lê gót trên con đường bụi mù: cáo A-li-xa đi khập khiễng ba chân và mèo Ba-di-li-ô mù cả hai mắt.

Không phải là con mèo Bu-ra-ti-nô gặp hôm qua ở ngoài phố.

Con này cũng tên là Ba-di-li-ô, cũng có vằn. Bu-ra-ti-nô định mặc kệ chúng nó, nhưng cáo A-li-xa đã cất tiếng nói, giọng ngon ngọt:

- Chào chú Bu-ra-ti-nô, chú đi đâu mà vội thế?

- Về nhà đây, về nhà bố tớ đây.

Cáo thờ dài nói, giọng càng ngon ngọt hơn:

- Không biết bố chú còn sống không. Tội nghiệp bác Các-lô quá. Chẳng bao giờ bác khổ như lúc này, vừa đói lại vừa rét.

Bu-ra-ti-nô xòe bàn tay cho cáo xem năm đồng tiền vàng.

- Thế có cái này thì sao?

Thấy tiền vàng, cáo bỗng nhiên giơ chân tay lên, còn mèo thì giương thao láo hai con mắt sáng như hai ngọn đèn xanh lè.

Bu-ra-ti-nô chẳng thấy điều ấy.

- Chú Bu-ra-ti-nô ngoan quá... Chỗ tiền ấy chú định dùng làm gì?

- Tớ sẽ mua cho bố một cái áo mới... mua một quyển sách vỡ lòng nữa.

Cáo lắc đầu nói:

- Sách vở lòng à? Học để làm quái gì! Tớ, tớ đã học chán rồi đây, kết quả thế này này: tớ chỉ còn đi ba chân.

Mèo Ba-di-li-ô nhỏ toẹt một bãi nước bọt ra về giận giữ lắm. Nó nói:

- Sách vở lòng! Học với chả hành, mù mẹ nó cả hai mắt đây này.

Bên đường cái, quạ già đậu trên cành cây khô. Quạ nghe ngóng câu chuyện rồi kêu:

- “Quà! Quà!” Láo! Láo!

Tức thì mèo nhảy phốc lên cây, đập quạ một cái. Quạ ngã giúi xuống, vội bay đi, lông đuôi rơi tơi tả. Ba-di-i-ô lại giả vờ mù hai cả mắt. Bu-ra-ti-nô thấy vậy lạ lùng hỏi:

- Sao mà lại đánh nó thế?

Mèo đáp:

- Mắt tớ có trông thấy gì đâu. Tớ tưởng có con chó ở trên cây...

Cả ba cùng đi trên con đường đầy bụi. Cáo bảo:

- Chú bé này, chú đã thông minh lại ngoan ngoãn. Chú có thích được nhiều tiền gấp mười thế này không?

- Sao lại không? Nhưng làm thế nào?

- Dễ như bỡn. Cứ đi theo chúng tớ.

- Đi đâu cơ?

- Đến xứ Ngu Si.

Bu-ra-ti-nô nghĩ một lát rồi trả lời:

- Không. Tớ muốn về thẳng nhà.

Cáo bảo:

- Không thì thôi, có dây nào buộc dính mày với chúng tao đâu.

Không đi thì thầy kệ.

Mèo lăm bắm:

- Thầy kệ mày.

Cáo bảo:

- Mày dại thì mặc xác.

- Năm đồng tiền vàng sẽ biến thành một đồng vàng.

Bu-ra-ti-nô đứng lại, mồm há hốc, nó nói:

- Chỉ nói láo.

Cáo ngồi xuống liếm lông rồi bảo Bu-ra-ti-nô:

- Để tớ cắt nghĩa cho mà nghe. Ở xứ Ngu Si có một cánh đồng gọi là cánh đồng Kỳ Diệu. Đến đây, mày chỉ việc đào một cái lỗ rồi nhắc lại ba lần câu: “Cơ-rét, Phét, Pét”. Mày đặt đồng tiền vàng vào lỗ, đắp kín đất, trên rắc tí muối. Xong đâu đấy, tưới nước vào rồi đi ngủ. Thế là sáng hôm sau, sẽ mọc lên một cái cây, mỗi cái lá là một đồng tiền vàng. Hiểu chưa?

Bu-ra-ti-nô giãy nảy:

- Nói phét?

Cáo quay mồm đi bảo mèo:

- Thôi đi, Ba-di-li-ô. Nó không muốn nghe mình thì thôi, chả nói nữa...

Bu-ra-ti-nô kêu lên:

- Có, có tớ có nghe mà!...Nào, mau mau đến sứ Ngưu Sĩ đi!...

Trong quán cơm “Ba cá bóng”

Bu-ra-ti-nô, cáo A-li-xa và mèo Ba-di-li-ô xuống dưới chân núi, rồi cứ đi, đi mãi... Chúng đi qua cánh đồng, ruộng nho, rừng thông đến bờ biển. Chúng nó quay trở lại: lại qua rừng thông, ruộng nho, cánh đồng...

Ngôi làng trên sườn đồi và ông mặt trời trên đầu lúc ở phía tay phải, lúc ở phía tay trái. Cáo thở hển hển, bảo:

- Ủi trời! Đi đến xứ Ngưu Sĩ có phải chuyện chơi đâu, mồi đến rồi cả chân ra mắt!

Đến chiều tối, chúng nó thấy bên đường cái một căn nhà cũ kỹ, mái phẳng, có treo một tấm bảng trên cửa:

Quán cơm “Ba cá bóng”

Lão chủ quán vội vã chạy ra đón ba ông khách, ngả mũ chào rất kính cẩn, để lộ cái trán hói. Lão mời khách vào quán.

Cáo bảo:

- Bây giờ được nhá cái gì cũng tốt, một mẩu bánh khô cũng thơm chán.

Mèo nói theo:

- Được một mẩu bánh khô cũng thú ra phết!

Cả ba kéo nhau vào quán, ngồi trước lò sưởi. Trên ngọn lửa, thôi thì đủ các thức ăn ngon lành trong chảo, trong cặp nướng chả. Cáo ta liếm

mũi mép, còn mèo thì ngồi im như tượng, chân đặt lên bàn, mồm tì vào chân, mắt nhìn chăm chăm vào thức ăn trong lò. Bu-ra-ti-nô lấy giọng trịnh trọng gọi:

- Ông quán, cho ba cái bánh mì...

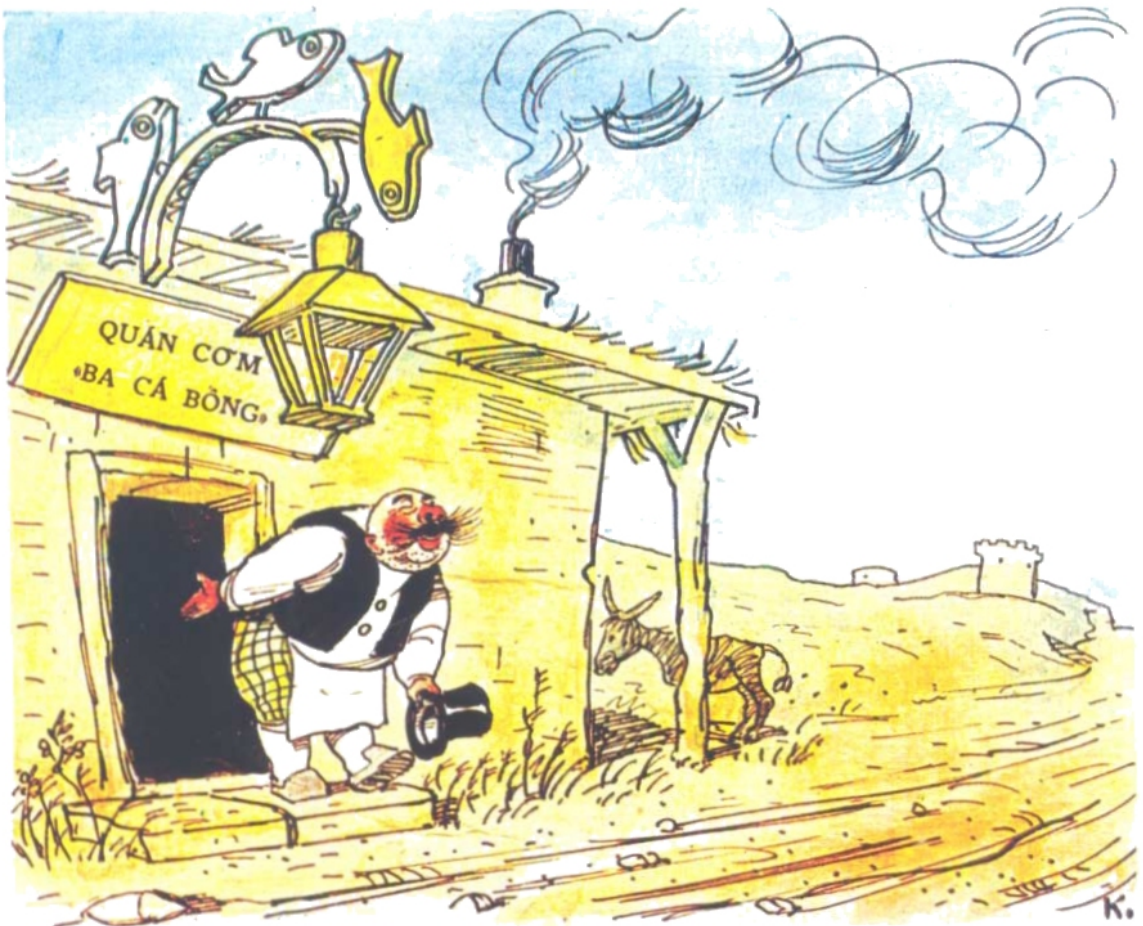
Lão quán suýt ngã ngựa vì ba ông khách sang như thế mà lại gọi có ba cái bánh mì. Cáo liền bảo:

- Ấy ông quán ạ, chú Bu-ra-ti-nô vui tính lại hay tinh nghịch. Chú ấy nói đùa đấy thôi.

Mèo lảm bảm nói theo:

- Chú ấy nói đùa đấy.

Cáo bảo:

- Cho chúng tôi ba cái bánh mì. Cho thêm miếng thịt cừu quay ngon lành kia, cả con ngỗng nữa. Cả đôi chim bồ câu nướng chả. Ông lấy thêm cho một lá gan.

Mèo lên giọng gọi:

- Cho thêm sáu con cá chép béo nhất với món tép tươi để ăn thêm.

Thế là cáo và mèo gọi tất cả các thức ăn trong lò, thành ra Bu-ra-ti-nô chỉ còn độc trụi một cái bánh con. Cáo và mèo chén tất, xương cũng chẳng tha. Bụng căng phồng lên, mồm thì bóng nhoáng. Cáo nói:

- Ta đi ngủ một giấc đến nửa đêm dậy đi. Nhớ đánh thức chúng tôi, ông chủ nhé...

Cáo và mèo nằm trên giường êm ấm, chỉ một chốc đã ngáy khò khò. Bu-ra-ti-nô nằm trong cái ổ chó. Nó nằm mê thấy một cái cây đầy những lá vàng. Nó vừa giơ tay định hái thì...

- Ông Bu-ra-ti-nô ơi, đến giờ rồi... Nửa đêm rồi.

Có tiếng gõ cửa. Bu-ra-ti-nô nhảy tót xuống đất, tay giụi mắt: trên giường chẳng thấy cáo, thấy mèo đâu. Giường trống không.

Lão chủ quán nói:

- Hai ông bạn ngài dậy trước, đi rồi. Hai ông ấy xơi cái pa-tê cho thêm sức rồi đi.

Bu-ra-ti-nô hỏi:

- Thế họ không dặn ông cái gì à?

- Có ạ, hai ông ấy dặn ngài một điều. Ngài phải đi ngay lập tức, cứ theo con đường đến rừng mà đi...

Bu-ra-ti-nô vội vã ra phía cửa, nhưng lão chủ đã đứng sừng sững ở ngưỡng cửa, hai tay chống nạng:

- Thế còn bữa tối qua, ai trả tiền?

Bu-ra-ti-nô rên rỉ:

- Trời ơi ! Hết bao nhiêu?

- Đúng một đồng tiền vàng...

Bu-ra-ti-nô toan chui qua chân lão chủ quán mà chuồn, nhưng lão ta

cầm lăm lăm trong tay một cái cặp nướng chả. Râu lão và mấy sợi tóc ở thái dương dựng đứng cả đây.

- Có trả tiền không? Oe con, ông lại đem nướng chả bây giờ.

Thế là đành phải trả một đồng tiền vàng. Bu-ra-ti-nô bỏ đi, tiếc ngẩn cả người. Trời tối; nói thế chưa đúng, tối đen như mực. Mọi vật đều ngủ im lìm. Trên đầu Bu-ra-ti-nô, chỉ còn con chim đêm Xơ-lút-sơ-ca lặng lẽ bay. Chim khê chạm đôi cánh nhẹ nhàng vào mũi Bu-ra-ti-nô mà nói:

- Phải coi chừng! Phải coi chừng ! Phải coi chừng!

Bu-ra-ti-nô đành phải dừng lại hỏi:

- Cái gì thế bác?

- Chớ có tin mèo và cáo.

- Thôi, khó chịu quá!

Bu-ra-ti-nô chạy nhanh trên đường, vẫn nghe tiếng chim hú:

- Coi chừng kẻ cướp... coi chừng kẻ cướp...

Kẻ cướp tấn công Bu-ra-ti-nô

Ánh sáng xanh nhạt nhuộm phía chân trời: trăng đang lên. Trước mặt Bu-ra-ti-nô, đã lờ mờ trông thấy khu rừng. Nó rảo cẳng bước nhanh thêm. Có ai đuổi đằng sau, chạy nhanh hơn nó. Nó chạy. Có ai đuổi đằng sau, chạy rất êm. Nó quay lại.

Nó thấy hai cái bóng, đầu trùm hai cái túi thủng hai lỗ để nhìn. Một đứa dáng nhỏ bé cầm dao lăm lăm. Đứa kia, to lớn hơn, cầm một khẩu súng lục, nòng loe ra hình phễu.

Ồi! Ồi!

Bu-ra-ti-nô kêu thất thanh mấy tiếng, rồi cứ phía khu rừng mà chạy như điên, nhanh như thỏ. Bọn cướp hét:

- Đứng lại ! Đứng lại!

Tuy hết sức hoảng sợ, Bu-ra-ti-nô vẫn nghĩ được cách nhét cả bốn đồng tiền vào miệng, rồi nhảy xuống vệ đường, gai góc mọc đây.

Nhưng cũng lúc ấy, hai thằng cướp tóm được Bu-ra-ti-nô...

- Đưa tiền đây, không tao giết chết!

Bu-ra-ti-nô làm như không hiểu gì, cứ thở hển hển bằng mũi. Bọn cướp túm lấy cổ áo nó mà lắc. Một đứa giơ súng dọa, còn đứa kia lục túi áo. Đứa lớn hét to:

- Tiền của mày đâu?

Đứa bé nạt nộ:

- Đồ khốn! Đưa vàng đây!

- Tao bằm vằm mày ra bây giờ!

- Tao bắn nát đầu mày ra cho mà xem!

Nghe dọa thế, Bu-ra-ti-nô run cầm cập, mấy đồng tiền kêu keng keng trong miệng. Bọn cướp hét:

- À, nó giấu vàng đây rồi. Nó để trong mồm...

Một đứa tóm lấy đầu Bu-ra-ti-nô, đứa kia ôm lấy chân. Cứ thế chúng tung thằng bé lên trời mấy lần. Bu-ra-ti-nô cắn chặt răng lại. Bọn cướp lộn ngược đầu Bu-ra-ti-nô xuống rồi cứ thế đập đầu nó xuống đất. Nhưng chẳng ăn thua gì.

Thằng cướp bé liền lấy dao nạy răng Bu-ra-ti-nô. Chỉ một chút nữa... Răng đã há ra. Nhưng Bu-ra-ti-nô nhanh nhẹn cắn vào tay tên cướp một miếng... Đâu có phải bàn tay: một cái chân mèo! Thằng cướp rống lên một tiếng kinh khủng. Bu-ra-ti-nô chuôi qua tay nó, nhảy bổ đến cái hàng rào, đâm đầu vào bụi cây gai. Mấy mảnh quần áo vướng mắc vào gai. Thế là nó sang được bên kia. Bu-ra-ti-nô liền nhảy bổ lên, tay bám lấy một cành cây vươn lên cao. Bọn cướp tuy lúng túng vì cái túi đội trên đầu, nhưng cũng đu được lên cây.

Bu-ra-ti-nô leo đến ngọn cây, nhảy sang cây khác. Bọn cướp cũng làm như thế... Nhưng cả hai đều mất thăng bằng, ngã bổ chửng xuống đất! Hai đứa vừa xoa lưng vừa rên rỉ. Còn Bu-ra-ti-nô tụt xuống đất, chạy như điên. Chân nó nhanh thoăn thoắt, không tài nào trông thấy được.

Bóng cây ngả dài dưới ánh trăng. Cá khu rừng pha trộn những vùng bóng tối và những khoảng ánh sáng. Khi thì Bu-ra-ti-nô biến trong bóng tối, khi thì cái mũ trắng của nó lấp lánh dưới ánh trăng.

Cứ thế, nó đến một cái hồ. Vầng trăng treo lơ lửng trên mặt hồ sáng như gương, giống cảnh tượng nơi rạp múa rối. Bu-ra-ti-nô quay ngoắt sang tay phải: chỉ có hồ ao; quay sang tay trái: cũng chỉ hồ ao. Đằng sau, cành cây kêu sột soạt...

- Bắt lấy nó! Bắt lấy nó !

Hai thằng cướp chạy sấn lên, nhảy qua cỏ ướt để tìm Bu-ra-ti-nô.

- Nó kia kìa!

Chỉ còn một cách: nhảy xuống nước. Vừa lúc ấy, nó thấy một cô thiên nga đang ngủ cạnh bờ hồ đầu ụ trong cánh. Bu-ra-ti-nô nhảy xuống hồ, lặn xuống rồi nắm lấy chân thiên nga. Thiên nga thức giấc, hét to:

- Úi úi! Ai đùa gì mà đùa lạ thế. Bỏ chân người ta ra.

Nó giương đôi cánh rộng bát ngát. Vừa lúc ấy, hai tên cướp sắp tóm được Bu-ra-ti-nô. Thiên nga bay sang phía bờ hồ bên kia, dáng thật lộng lẫy.

Sang đến bờ bên kia, Bu-ra-ti-nô buông chân thiên nga, nhảy xuống đất, rồi vùng dậy, cứ thế giẫm bừa lên cỏ lác và những mô đất đầy rêu, chạy thẳng một mạch về phía ông trăng sáng tỏ trên khu đồi.

*Bọn cướp treo ngược Bu-ra-ti-nô
lên cành cây*

Bu-ra-ti-nô mệt lả, chân không sao cử động được. Nó giống như con ruồi mùa thu trên khung cửa sổ.

Bỗng qua chùm cây hạt dẻ, nó thấy một khoảng rừng thưa, ở giữa rừng có một căn nhà xinh xắn dưới ánh trăng. Nhà có bốn cửa sổ, vè mặt trời, mặt trăng và những ngôi sao. Quanh nhà, hoa màu xanh da trời đua nở. Lối đi thì rải cát mịn. Ở giữa một cái bể nước, có một tia nước phun. Một quả bóng xanh đỏ nhảy múa trên tia nước.

Bu-ra-ti-nô vội vã leo lên thêm nhà. Nó gõ cửa. Nhà yên lặng như tờ. Nó gõ mạnh hơn: chắc cả nhà ngủ say lắm.

Lúc ấy, bọn cướp cũng vừa từ trong rừng xông tới. Chúng nó bơi qua hồ, ướt như chuột lột. Thấy Bu-ra-ti-nô, thằng cướp bé phun phì phì như một con mèo, thằng lớn rống lên như một con cáo. Bu-ra-ti-nô hai chân, hai tay đập mạnh cửa:

- Các người ơi, các người ơi ! Cứu tôi với ! Cứu tôi với !

Một cô bé xinh xắn ló ra ngoài cửa sổ, tóc cô màu xanh da trời, tết thành bím, mũi cô rất xinh. Mắt cô vẫn nhắm nghiền.

- Cô bé ơi, mở cửa cho tôi vào. Bọn cướp đuổi bắt tôi.

Cô bé há cái miệng xinh xinh ngáp và bảo:

- Trời ơi! Khó quá ! Tôi buồn ngủ quá, không sao mở mắt được.

Cô giơ tay lên trời, dáng như còn đang ngủ, rồi biến vào phía trong cửa sổ. Bu-ra-ti-nô thất vọng, nó liền rúc mũi xuống bãi cát, giả chết. Bọn cướp chạy đến:

- À! Lần này mày có thoát đấng trời!...

Chúng nó tìm đủ mọi cách để cạy mồm Bu-ra-ti-nô. Nếu chúng nó không đánh mất dao và súng ở dọc đường thì câu chuyện chú bé Bu-ra-ti-nô có lẽ đến đây chấm dứt.

Không biết làm thế nào, bọn cướp liền quyết định treo ngược Bu-ra-ti-nô lên cây. Chúng lấy thùng trói chân, treo chú bé lên cành một cây sồi. Xong đâu đấy, chúng ngồi xuống gốc cây, đuôi xòe ra, ướm đấm. Chúng chờ cho Bu-ra-ti-nô phải nhả những đồng tiền ra...

Đến rạng đông, gió thổi mạnh, lá cây xào xạc. Bu-ra-ti-nô cứng như một khúc gỗ, đu đưa trên không. Bọn cướp chờ lâu đã chán. Chúng bảo Bu-ra-ti-nô, giọng rất nản:

- Thôi, chú bé chịu khó đến chiều nhé.

Nói rồi, chúng bỏ ra đi, tìm một quán cơm nào đó.

Cô bé tóc xanh cứu Bu-ra-ti-nô

Ánh sáng buổi sớm mai chiếu qua cành lá, rọi vào chú bé Bu-ra-ti-nô đang bị treo ngược trên cành cây sồi. Cỏ xanh mượt; sương đọng trên những cánh hoa màu xanh.

Cô bé tóc xanh lại hiện ra bên cửa sổ. Cô giụi mắt, rồi mở to đôi mắt rất đẹp còn ngái ngủ. Cô ấy là con búp bê đẹp nhất của gánh múa rối Ca-ra-ba Ba-ra-ba. Cô không chịu được những sự hành hạ của lão chủ, nên đã bỏ trốn đi; cô đến ở một khu rừng, trong một căn nhà hẻo lánh.

Tất cả súc vật, chim muông trong rừng, cả mấy loài sâu bọ đều yêu mến cô, có lẽ tại cô vừa dịu dàng vừa có giáo dục.

Chúng mang về cho cô tất cả những thứ cần dùng để sinh sống.

Chuột trũi kiếm những thứ củ ngon.

Chuột nhắt mang về nào đường, nào pho mát, cả những khoanh xúc xích nữa.

Con chó xù tốt bụng Ác-ti-môn thì tặng cô bánh bơ.

Chim khách ra chợ lấy trộm về cho cô sô-cô-la bọc giấy bạc.
Các chú ếch khiêng về những vỏ hồ đào đầy nước chanh.
Chim ưng cung cấp thịt nướng chả.
Bọ dừa khuân về những thứ hoa quả.
Bướm bướm tặng cô những thứ phấn hoa để cô trang điểm.
Con nhái cấp thuốc đánh răng và dầu nhờn để bôi cánh cửa sao cho nó khỏi kêu.

Chim én có trách nhiệm giết sâu bọ, ruồi muỗi quanh nhà...

Cô bé tóc xanh vừa mở mắt thì thấy ngay Bu-ra-ti-nô đang bị treo đốc ngược đầu xuống đất. Hai tay ôm lấy đầu, cô kêu thét lên:

- Ôi trời ôi, kìa !

Chó xù tinh khôn đã hiện ra ngay dưới cửa sổ, vẫy vẫy tai. Nó vừa cắt xong đám lông ở phía sau lưng - ngày nào nó cũng cắt lông như thế. Lông nó ở phía trước ngực chải kỹ, túm lông đuôi tết một dải băng đen, chân trước đeo một cái đồng hồ bằng bạc.

- Có tôi đây !

Ác-ti-môn dùm mũi lại, héch môi trên, để lộ mấy cái răng trắng nhớn. Cô bé bảo:

- Ác-ti-môn ơi, chạy đi gọi ai giúp sức đi. Tháo ngay chú bé Bu-ra-ti-nô xuống, đem vào trong nhà, rồi đi gọi thầy thuốc...

- Xin vâng.

Ác-ti-môn vội vã chạy đi ngay, cát dưới đất bay tứ tung. Nó chạy đến tổ kiến, cất tiếng sủa để gọi cả họ hàng nhà kiến dậy. Nó cấp bốn trăm con kiến leo lên cắn đầu dây trói Bu-ra-ti-nô. Lập tức, bốn trăm con kiến kéo thành một hàng dài leo lên cây sồi cắt sợi dây.

Lúc Bu-ra-ti-nô rơi xuống đất, Ác-ti-môn giơ hai chân trước đỡ lấy, rồi khiêng vào trong nhà, đặt chú bé lên giường. Xong đâu đấy, nó tắt tả băng qua bụi rậm trong rừng để gọi thầy thuốc Cú cao tay, y tá Cóc và cô lang Bọ Ngựa; cô Bọ Ngựa khô đét như một cành cây héo.

Thầy Cú áp tai vào ngực Bu-ra-ti-nô để nghe. Thầy nói khe khẽ:

- Thập tử nhất sinh.

Nói rồi, thầy ngả đầu ra đằng sau.

Cóc thì lấy chân đấm bóp cho Bu-ra-ti-nô. Hai con mắt lồi mọng nhìn khắp chung quanh. Cóc mở cái miệng to tướng, ấp a ấp úng:

- Còn sống được.

Cô lang Bọ Ngựa giơ bàn tay như là cỏ khô sờ vào Bu-ra-ti-nô. Cô thở dài:

- Chỉ có hai điều: một là còn sống, hai là đã chết rồi. Nếu còn sống thì một là còn sống được lâu, hai là không sống được mấy nữa. Nếu đã chết thì một là có thể cứu sống được, hai là chịu bó tay.

Thầy Cú lên tiếng:

- Rõ khéo lang bằm.

Rồi Cú xòe đôi cánh mềm mại bay lên gác tối tăm.

Cóc ta tức quá, gai da phồng cả lên. Nó kêu:

- Đồ... đồ... ngốc!

Nói rồi, Cóc lê bụng phệ nháy xuống cái hầm ẩm ướt.

Cô lang Bọ Ngựa biến thành nhánh cỏ khô, lúi ra phía ngoài cửa sổ. Cô bé chấp hai bàn tay xinh xắn lại hỏi:

- Thế bây giờ tôi biết chữa chạy làm sao?

Cóc ở dưới hầm nói ra:

- Cho uống dầu tấy.

Cú ở trên gác phá lên cười, có vẻ chế giễu:

- Trời ơi, dầu tấy!

Cô Bọ Ngựa ở ngoài cửa nói vào:

- Dầu tấy cũng được, không dầu tấy cũng xong.

Lúc ấy Bu-ra-ti-nô, da sây, đầy vết tím bầm rên rĩ:

- Không uống thuốc tấy đâu. Tôi khỏi hẳn rồi.

Cô bé tóc xanh cúi xuống, thương hại báo:

- Thôi, em chịu khó, bịt mũi lại mà uống.

- Không đâu ! Chả uống đâu ! Chả uống đâu !

- Uống rồi chị cho một miếng đường...

Nghe thấy thế, một chú chuột bạch vội leo lên giường, tay cầm một miếng đường, cô bé lại bảo:

- Có uống thì mới ăn đường chứ!

- Đường cơ!

- Em phải cho ngoan. Không uống thuốc, nhỡ chết thì sao...

- Chết còn hơn uống dầu tủy...

Cô bé lấy giọng người lớn nghiêm nghị bảo:

- Em bịt mũi lại, mắt nhìn lên trần nhà...Nào... Một, hai, ba...

Cô dốc liều thuốc tủy vào mồm Bu-ra-ti-nô, nhét luôn một miếng đường rồi cô hôn thẳng bé:

- Đây, thế là xong rồi.

Chó xù Ác-ti-môn vốn thích cái gì cũng tốt đẹp cả, thấy vậy, nó cắn lấy đuôi, quay tít. Trông nó quay thật chả khác gì một con quay có hàng nghìn chân, nghìn tai, nghìn mắt sáng long lanh.

Cô bé tóc xanh bắt đầu dạy bảo Bu-ra-ti-nô

Sáng hôm sau, Bu-ra-ti-nô trở dậy, khỏe mạnh, vui vẻ như thường. Cô bé tóc xanh đã ngồi sẵn ở bên bàn ngoài vườn chờ chú bé. Trên bàn bày một bộ bát đĩa ăn cơm bé tí. Mặt cô mới rửa, mũi cô, má cô bôi phấn hoa. Cô vừa ngồi chờ Bu-ra-ti-nô vừa lấy tay gạt những con bướm tinh nghịch và nói:

- Chán bỏ xừ...

Cô nhìn thẳng thẳng bé từ đầu đến chân, cau mày lại rồi cô bảo nó ngồi vào bàn ăn. Cô rót một cốc ca cao bé xíu. Bu-ra-ti-nô ngồi xuống, chân gấp lại. Có bao nhiêu bánh hạnh nhân, nó bỏ tằm cả vào mồm, nuốt chửng.

Nó thọc năm đầu ngón tay vào lọ mút rồi mút lấy mút để, rất khoái. Lúc cô bé quay ra đằng sau để vớt mấy miếng bánh vụn cho con cua già thì Bu-ra-ti-nô vớ lấy bình ca cao tu một hơi. Nó dốc nghiêng bình, ca cao rớt cả xuống khăn bàn. Cô bé nghiêm nghị bảo:

- Đừng ngồi gập chân như thế, em. Để chân xuống gầm bàn chứ. Đừng bốc mút ăn, có thìa và đĩa đấy thôi.

Cô giận quá, lông mi rung cả lên.

- Ai nuôi em mà em hư thế?

- Có khi thì bố Các-lô, có khi chẳng có ai cả...

- Từ nay, chị dạy dỗ em, em nghe chưa?

Bu-ra-ti-nô nghĩ thầm: “Mình lại rơi vào cái nhà này!”

Chó xù Ác-ti-môn chạy quanh nhà, trên bãi cỏ, đuổi đàn chim con. Khi chim bay cả lên đậu trên cây, nó ngửa đầu lên sủa, rồi nháy nháy. Bu-ra-ti-nô thấy thế thèm lấm, nó nghĩ bụng: “Săn thế mà cũng đòi săn”.

Phải ngồi ngay ngắn ở trên bàn, nó thấy chân tay ngứa ngáy lấm.

Cũng may mà bữa cơm vừa xong. Cô bé bảo nó lau nước ca cao dính đầy vào mũi. Cô xếp lại nếp áo quần và dải áo, cầm lấy tay Bu-ra-ti-nô dắt vào nhà để bảo ban.

Chó xù Ác-ti-môn chạy trên bãi cỏ mà sủa gâu gâu. Bầy chim chẳng sợ gì cả, hót líu lo. Gió bay lượn trên cây. Cô bảo Bu-ra-ti-nô:

- Em cởi bộ quần áo rách này ra rồi lấy quần, áo thơm tạt hơn mà mặc.

Bốn thợ may là bác Tôm hay cau có, bác chim Gõ kiến có mào, bác Bọ dừa to lớn, bác chuột nhắt Li-dét. Bốn bác đã lấy áo cũ của cô bé cắt một bộ quần áo con trai. Tôm thì cắt, chim Gõ kiến lấy mỏ chọc lỗ để khâu, chuột cắt băng để cho Bọ dừa tết nơ.

Bu-ra-ti-nô thấy phải mặc thừa quần áo con gái thì lấy làm hổ thẹn nhưng đằng nào cũng phải thay. Bu-ra-ti-nô thay quần áo và tìm cách

giấu bốn đồng tiền vàng vào túi áo mới. Cô bé cầm hòn phẫn bảo Bu-ra-ti-nô:

- Bây giờ em ngồi xuống đây. Để tay ra đằng trước, ngồi cho ngay ngắn. Chúng ta học tính. Trong túi em có hai quả táo nhé...

Bu-ra-ti-nô ranh mãnh nháy nháy mắt:

- Không phải, em chẳng có quả nào...

Cô bé điềm tĩnh nói tiếp:

- Ấy là thí dụ thế. Thí dụ trong túi em có hai quả táo. Một người lấy mất một quả thì em còn mấy quả?

- Hai.

- Em nghĩ kỹ đi.

Bu-ra-ti-nô cau mày lại, nó nghĩ ghê ghớm lắm:

- Hai.

- Tại sao?

- Bởi vì em chẳng cho người ấy đâu, người ấy có cướp cũng không được.

Cô bé buồn rầu bảo nó:

- Em chẳng học tính được đâu. Để viết bài chính tả vậy.

Cô ngược đôi mắt xinh đẹp nhìn lên trần nhà.

- Em viết đi... “Hoa hồng rụng xuống đôi tay”. Bây giờ em đọc lại mà xem...

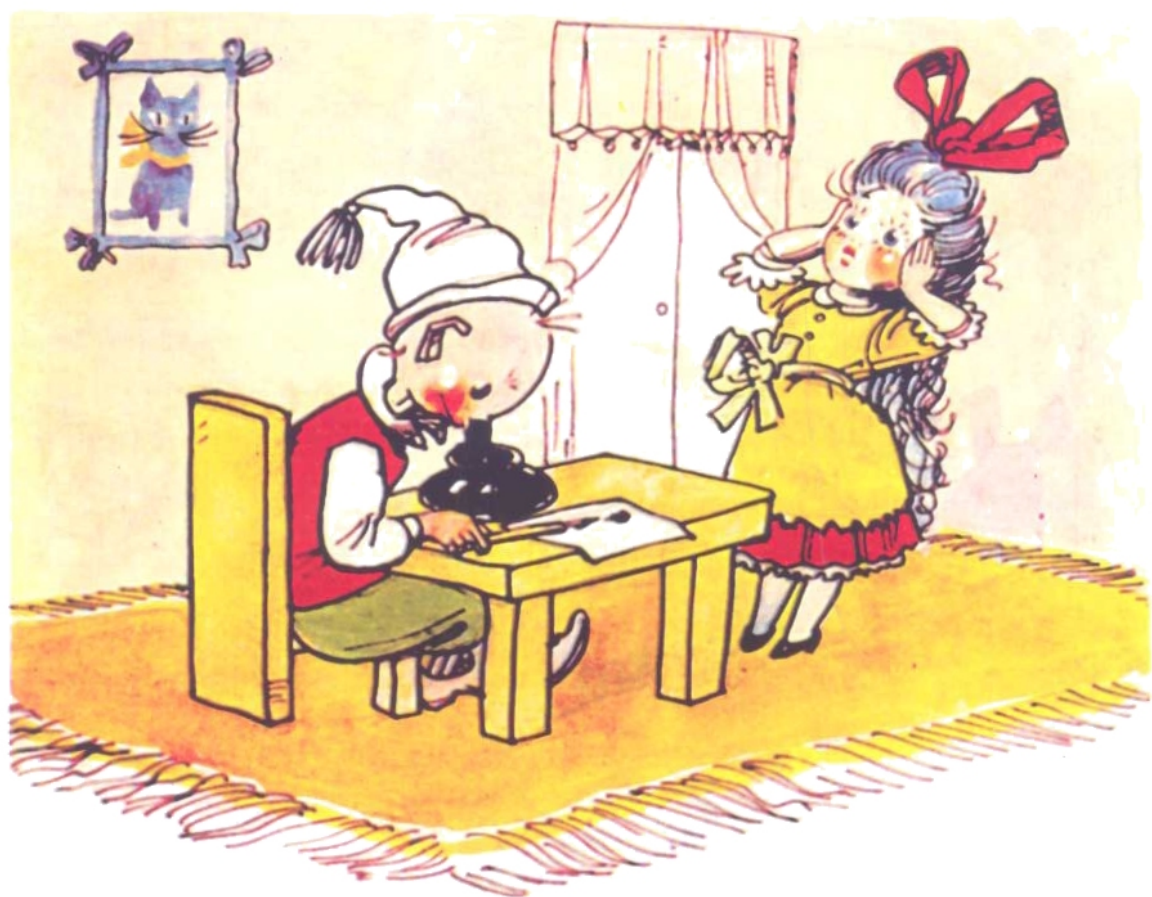
Bu-ra-ti-nô có trông thấy bút với mực bao giờ. Vì vậy, khi cô bé bảo nó: “Em viết đi”, nó liền thọc mũi vào lọ mực. Khi thấy một giọt mực rỏ trên trang giấy trắng, nó rất hoảng. Cô bé chấp hai bàn tay lại, rơi nước mắt.

- Em hư lắm. Em sẽ bị phạt.

Cô ngoái nhìn ra cửa sổ gọi:

- Ác-ti-môn, lôi Bu-ra-ti-nô vào buồng kín.

Ác-ti-môn chạy lại, nhe hàm răng trắng nhởn. Nó kéo áo Bu-ra-ti-nô

rồi đi giặt lười, lười chú bé vào tận trong buồng kín. Những con nhện to tướng nằm thu lu giữa đồng mạng nhện chằng đầy các góc. Ác-ti-môn nhốt chú bé ở đấy, sửa mấy tiếng cho chú sợ rồi chạy ra nô giỡn với đàn chim.

Cô bé nằm lăn trên trước giường xinh xinh trái ren, nước nỡ khóc. Cô bắt buộc phải xử ác với chú bé. Nhưng cô đã nhận dạy dỗ chú bé gõ, nên đành phải dần lòng vậy.

Bu-ra-ti-nô ở trong buồng kín, lảm bảm một mình:

- Người với ngợm! Cái cô ấy mà cũng đòi dạy với dỗ... Ai lại đầu thì

bằng sứ, người thì nhồi toàn bông...

Trong buồng tối đen, bỗng nghe thấy tiếng nghiến răng rất khê:

- Này, này, nghe tớ đây...

Bu-ra-ti-nô héch cái mũi dây đầy mực lên. Nó thấy lờ mờ trong bóng tối một chú dơi treo lơ lửng trên trần nhà, đầu lộn xuống đất.

- Cái gì cơ?

- Bé Bu-ra-ti-nô ạ, chờ đêm tới hẵng hay.

Bọn nhện thì thầm:

- Khe khê chứ nào... Chớ đụng vào lưới của chúng tôi, ruồi nó sợ.

Bu-ra-ti-nô ngồi xuống một cái bình vỡ, chống tay vào má. Nó đã qua những lúc khổ sở hơn, nhưng nó nghĩ nó oan mà thêm ức.

- Dạy trẻ con thế à? Hành hạ người ta thì có, chứ dạy dỗ gì. Phải ngồi thế này kia... Chớ ăn như thế... Trẻ con không biết đánh vần là thường chứ... Cái chị ấy kỳ thật... Cả con chó nữa... Cứ đuổi chim hoài...

Dơi lại riu rít nói:

- Bu-ra-ti-nô ạ, đợi đến đêm, tớ đưa cậu đến xứ Ngu Si. Các bạn cậu, mèo và cáo, đang chờ cậu... Tha hồ mà vui chơi... Đợi đến đêm nhé...

Bu-ra-ti-nô đến xứ Ngu Si

Cô bé tóc xanh đến bên cửa buồng kín:

- Bu-ra-ti-nô ơi, em đã hối lỗi chưa?

Nó đang tức lắm, óc nó còn đang mãi nghĩ tận đâu đâu:

- Hối cóc gì, đừng có hòng.

- Thế thì em phải nhốt đến sáng mai.

Cô bé bỏ đi, lòng rất phiền muộn.

Đêm xuống, cú rúc trên gác. Cóc nhảy ra ao đầm bụng xuống nước, dưới ánh trăng mờ.

Cô bé lên giường nằm, khóc mãi rồi mới ngủ được.

Ác-ti-môn ngủ bên cửa, đuôi phủ trên mồm.

Trong nhà, chiếc đồng hồ quả lắc báo nửa đêm.

Dơi liền bay sà xuống. Nó nói thảm bên tai Bu-ra-ti-nô:

- Đến giờ rồi, Bu-ra-ti-nô ơi, trốn đi. Ở góc buồng có cái lỗ chuột đấy.
Chui ra thì đến được hầm. Tớ đợi cậu ở ngoài rừng thưa.

Dơi nói xong, bay vù qua cửa sổ. Bu-ra-ti-nô chạy vội đến góc buồng, vung dây mạng nhện. Nhện giện điên lên thổi phì phì.

Bu-ra-ti-nô chui qua cái lỗ để sang hầm. Đường cái hẹp dần lại, nó lách mãi mới đi được. Bỗng nó lăn tòm vào trong hầm, suýt nữa thì mắc vào bẫy chuột. Nó giẫm phải đuôi con rắn nước vừa nốc cả bình sữa đầy trong buồng ăn. Nó chui qua cái lỗ mèo, rồi chạy vút ra khu rừng thưa.

Dơi ta đang bay nhẹ nhàng trên những đóa hoa xanh.

- Bu-ra-ti-nô! Theo tớ, theo tớ đến xứ Ngu Si!

Vốn loài dơi không có đuôi, nên không bay thẳng được như giống chim. Nó bay cao lại bay thấp, nó có đôi cánh màng, miệng lúc nào cũng há hốc để đớp muỗi và bướm đêm. Vừa bay vừa bắt mồi. Nó trông giống con quỳ.

Bu-ra-ti-nô chạy theo dơi, cò ngấp đến tận cổ. Cây chẻ ba ứt sừng quất mạnh vào má nó.

Bỗng dơi bay bỗng lên mặt trăng tròn rồi kêu to:

- Tớ dẫn nó đến đây rồi.

Vừa lúc ấy, Bu-ra-ti-nô ngã bổ nhào, lăn xuống một cái dốc. Nó lăn, lăn mãi, sau vung phải một bụi cây. Nó ngồi dậy, da nó sây sát, mồm đầy cát, hai mắt mở to.

- À! Cậu đây rồi.

Nó thấy mèo Ba-di-li-ô và cáo A-li-xa ngồi trước mặt. Cáo bảo:

- Chú bé Bu-ra-ti-nô dưng cảm này rơi từ trên cung trăng xuống chắc?

Mèo lấy giọng đau đớn nói:

- Nó còn sống thì cũng lạ nhỉ!

Bu-ra-ti-nô nhìn thấy chân phải của mèo quấn một miếng giẻ và đuôi cáo bê bết những bùn thì đâm nghi, nhưng nó lại quên ngay. Nó mừng lại gặp hai anh bạn cũ. Cáo nói:

- Trong cái rui, có lúc có cái hay, ít nhất cậu cũng đến được xứ Ngu Si rồi.

Nói xong, cáo lấy chân chỉ một cái cầu hư nát bắc qua một con suối đã gần cạn. Bên kia suối, gạch vụn ngổn ngang từng đống. Nhiều ngôi nhà đổ nát. Cây cối khô héo, cành gãy sạch cả. Những gác chuông xiêu vẹo ngã nghiêng tứ phía. Cáo vừa liếm lông vừa nói ngon ngọt:

- Ở thành phố kia, người ta bán áo rất diện, lột da thỏ mà bác Các-lô rất cần. Có cả sách vỡ lòng, tranh tô màu nữa. Úi trời, vô số là bánh ngon nhé. Lại có những con gà đường phèn cắm trên que mới tuyệt làm sao! À, cậu chưa đánh mất tiền chứ?

Cáo nâng Bu-ra-ti-nô đứng dậy. Nó giơ bàn chân đầy nước dãi lau sạch cho Bu-ra-ti-nô rồi dắt chú bé đi qua cái cầu hư nát.

Mèo Ba-di-li-ô khập khiễng bước theo sau, mặt mày cau có.

Đang giữa đêm khuya, mà ở xứ Ngu Si này, chẳng ai ngủ cả.

Trong một phố bán thú, quanh co, mấy con chó gầy giờ xương đang đi quanh quẩn, lông thì xám xịt, bản gớm ghiếc. Chúng nó đói và rét quá cứ ngáp ngấn ngáp dài.

- Gâu! Gâu! Trời ơi, khổ đến đâu!

Mấy con dê trụi lông, gặm cỏ bám đầy bụi bên vệ hè, đuôi ve vẩy:

- Mê-ê-ê-ê!... Khốn khổ ghê!...

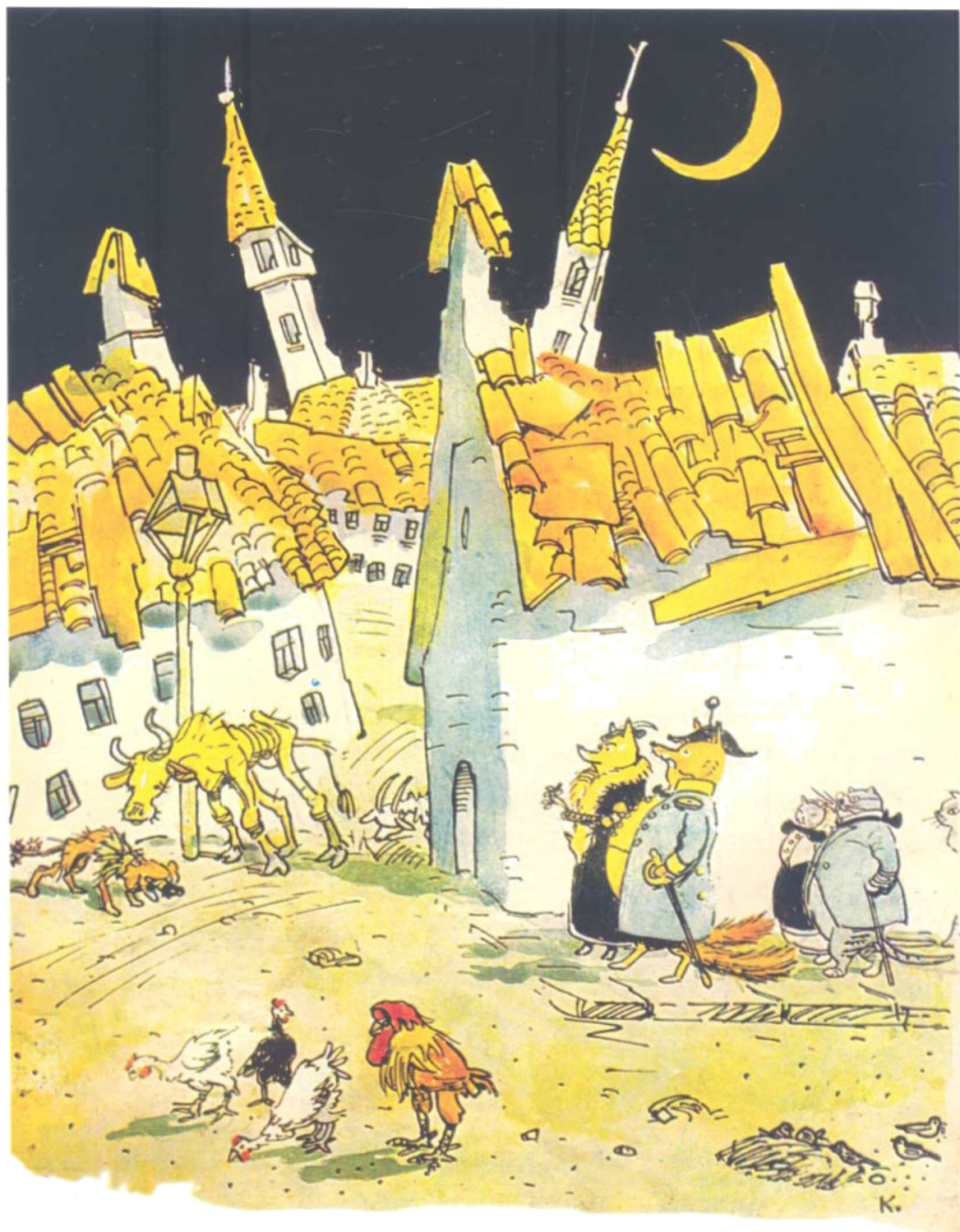
Một con bò cúi gầm đầu xuống. Nó gầy quá, xương như thò cả ra ngoài. Nó mơ mơ màng màng kêu:

- Bò-ò-ò!...Khổ ra trò!

Mấy con chim sẻ rụng gần hết lông, đậu trên đống rác; giá có ai giẫm lên chúng nó, chúng nó cũng chả buồn bay.

Mấy con gà trụi gần hết lông đuôi; tập tễnh đi vì mệt quá.

Ở góc phố, những con chó cảnh sát mõm to, dữ tợn, đứng nghiêm,

đầu đội mũ ba sừng, cổ đeo một chuỗi hạt. Chúng nhìn bầy súc vật đói khát, gẻ lở, thét to:

- Đi đi! Rẽ tay phải. Cút mau!

Cáo kéo Bu-ra-ti-nô lảng ra phía xa. Chúng nó trông thấy mấy con mèo béo quay, mắt đeo kính, khoác tay mấy con mèo cái đội mũ rất đẹp, đang đi chơi mát dưới ánh trăng.

Một con cáo phì nộn, mũi hếch lên, ra vẻ quan trọng nhờn nhờn, kè kè bên cạnh con cáo vợ kiêu căng. Nó là tỉnh trưởng tỉnh này. Vợ nó ôm một bó hoa dạ hương. Cáo A-li-xa thì thầm:

- Đấy, những người đang đi chơi kia, họ trồng cây tiền ở cánh đồng Kỳ Diệu đấy. Đêm nay là đêm cuối cùng. Sáng mai, cậu ra hái, rồi tha hồ mà mua các thứ. Mau lên!

Cáo và mèo dẫn Bu-ra-ti-nô đến một khoảng đất rộng, đầy những mảnh bình vỡ, giày hỏng, cốc vỡ, giẻ rách. Hai gã nói liên thoảng, cướp lời nhau:

- Cậu đào một cái hố...
- Đặt tiền vàng vào.
- Rắc muối lên trên.
- Ra ao múc nước, tưới cẩn thận.
- Nhớ phải nói câu: “Cơ-ret, phét, pét”...

Bu-ra-ti-nô gãi gãi cái mũi đầy những mực:

- Được... chúng mày lùi ra xa đã.

Cáo bảo:

- Trời ơi, chúng tao chẳng thèm xem mày chôn tiền chỗ nào đâu!

Mèo nói:

- Chúng tao chẳng thèm nhìn.

Mèo và cáo lui ra xa, nấp sau một đồng rác.

Bu-ra-ti-nô đào một cái lỗ. Nó thì thầm ba lần câu thần chú, rồi đặt bốn đồng tiền vàng xuống. Nó lấp đất lên, móc túi lấy một dùm muối rắc lên trên. Nó ra ào vốc một vốc nước vào lòng bàn tay, tưới trên mặt đất.

Rồi nó ngồi chờ cây mọc...